

Siivekäs

*1*1992*

13. vsk

Sisällys:

Pääkirjoitus.....	1
MARKKU UKKONEN:	
Pohjois-Savon rengastukset 1984-1990.....	2
MARKKU UKKONEN:	
Kahlaajamuutto Siilinjärven Raasiossa ja Mustissa syksyllä 1990 ja 1991.....	10
EELIS RISSANEN ja ANNE-MARI KÄRKKÄINEN:	
Kevätmuutto 1991 Pohjois-Savossa....	20
ERKKI BJÖRK:	
Peipon ja järripeipon muutosta Kuopiossa.....	32
ANNE-MARI KÄRKKÄINEN:	
Polkupyöräpinnaralli 5.-6.6. 1992.....	36
ANNE-MARI KÄRKKÄINEN:	
Talkootoiminnan elvyttämistä.....	37
Toimitus kommentoi.....	38
Tiedonanto.....	38
Siivekkään sisällysluettelo vuosilta 1987-91.....	39

Kansi: PIKKUTIKKA
(Piiros: Helena Rönkä)

Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys KUIKKA

(toimii osana Kuopion Luonnonystävään yhdistystä)

c/o Kuopion Museo, Kauppatie 23,
70100 Kuopio

Puheenjohtaja: Eelis Rissanen, Petkelkuja 3 D 17,
70150 Kuopio, puh. (971) 234 407

Sihteeri: Harri Hölttä, Lukkarintie 8, 73200 Varpaisjärvi, puh. (977) 718 71

Taloudenhoitaja: Jaakko Hakkarainen, Minnancantinkatu 49 B 32, 70100 Kuopio, puh. (971) 211 889

Varapuheenjohtaja: Aimo Hartikainen, Puijonsarventie 3, 70260 Kuopio, puh. (971) 349 346

Hallituksen muut jäsenet: Mika-Petri Harju, Rosokujä 3 G 27, 70150 Kuopio, puh. (971) 231 512; Arvi Meklin, Retkeilijäntie 9 K 98, 70200 Kuopio, puh. (971) 228 673; Helena Rönkä, Museotie 23, 79100 Leppävirta, puh. (972) 423 67.

SIIVEKÄS

Julkaisija: Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys
KUIKKA

Vastaava toimittaja: Raimo Pakarinen

Toimitussihteerit: Jussi Helppi, Anne-Mari Kärkkäinen, Eelis Rissanen; Kalle Ruokolainen,

Jäsenmaksut 1992: 60 mk (perhejäsen 15 mk, ei lehteä). Maksut tilille PSP KU 6606 822. **Siivekkään tilaaminen ja jakelu:** Jaetaan PSLTY:n Kuikan jäsenille. Lehden voi tilata myös jäseneksi liittymättä. Tilaushinta 60 mk maksetaan eo. tilille. Lehti ilmestyy kahtena numerona vuodessa. **Osoitteenmuutokset:** Pekka Tenhunen **Ilmoitushinnat:** Takakansi 650 mk, 1/1 sivu 500 mk, 1/2 sivu 300 mk, 1/4 sivu 200 mk. Hinnat ovat

ohjeelliset.

Ohjeita kirjoittajille: Kaikenlaista lintuihin liittyvää, niin tieteellistä kuin viihteellistä aineistoa otetaan mieluusti vastaan. Käsikirjoituksen voi toimittaa joko selvästi kirjoitettuna (käsini tai koneella) tai mieluiten tietokoneen levykkeellä. Toimitus auttaa kielenhuollossa ym. muissa teknisissä seikoissa. Myös valokuvista ja piirroksista on pulaa (kaikenlainen kuvamateriaali kelpaa, myös värikuvat ja väridiat). Aineiston voi lähettää toimittajille suoraan tai keskustella ensin suunnitelmista...

James Dean Haukivuoren asemalla

Puhelin hälyttää kesäillan jo tummetessa. Tuikituntematon miesääni naapuriläänin puolelta Tuupovaarasta valittelee myöhäistä soittohetkeä "...mutta meidän pihassa on erikoinen lintu - kolibri; me on saatu siitä kameralla muutamia lähikuviakin!" Soittajan kertoillessa siivekkään koosta, väreistä ohuesta ylöspäin kaarevasta nokasta ja käyttäytymisestä alkaa mielessäni jo myllertää, kunnes toteamus oudoista ulokkeista otuksen otsassa palauttaa mielenrauhan. "Kyllä se on jokin kiitäjä, paksuruumiinen ja kukilla käyvä yöperhonen", saan vastatuksi. Pääsemme yhteisymmärrykseen ja soittaja lupaa ottaa selvää kiitäjistä kirjallisuudesta.

Olenko enää Suomessa? Kysymys on putkahtanut mieleeni viime aikoina muulloinkin kuin yllämainitun puhelun aikana. Keväällä Maaningan pojat ovat nokitusten jättiläismerikotkan kanssa, lehdet kertovat supikoiraloukusta löytyneestä pesukarhusta ja TV:ssä varoitellaan metsissämme jolkottelevista leijonista. Raripuhelimet kuuluttavat jo niittysirkuista, pyrstötulkuista ja muista kaukoiden ihmeistä. Kuopiossa käydessäni törmään undulaattiin Snellmaninpuistossa. Soittoillan jälkeisen päivän ensimmäinen päiväpinnakin on pihamaalla tepasteleva fasaani!

Ennen oli jotenkin selkeämpää. Kun paikallinen lintuharrastaja parikymmentä vuotta sitten ilmoitti havaintokirjeessään nähneensä samana päivänä kaksi lumihanhea ja kaksi lyhytpyrstökorppea vaivautumatta kertomaan tarkemmin havainnoistaan, pystyi nuo havainnot ohittamaan hymyssäsuin jonkinsorttisina huumorinkukkasina tai aloittelevan harrastajan toivorikkaina vääntöinä.

Nykyään hurjatkin vaihtoehdot on otettava vakavasti. Maastossa myyrädvät harrastajat ja erityisesti harvinaisuushavaintoja tarkastavat erilaiset rariteettikomiteat ovat entistä kovempien haasteiden edessä. Muistaako havainnon tekijä havaintotilanteessa ottaa varmasti huomioon kaikki mahdollisuudet - myös ne tavallisemmat tai vieläkin harvinaisemmat? Vaihtoehtoja pohdiskellessa saattaa poikkeuksellisissa oloissa nähdystä tai poikkeavannäköisestä kärpäsestä tulla härkänen - tässä muistuu mieleeni parin vuoden takainen Vuolijoen "siperiansirri". Kun vaikkapa RK toteaa, että kerrottuun pikkukiuruhavaintoon sisältyy havainnoijalle itselleen tuntemattoman, jossakin huisinkukkelissa tavattavan Alauda gulgulan tai jonkin tiedossa olevan risteytymän mahdollisuus, on aiheetonta kuitata pikkukiuruhavaintonsa hyllyttämistä komitean hemmojen mielivaltaisena niuhotuksena tai heidän jonakin Helsinki-/Kuopio-/Suonenjoki-/Pöljä-keskeisyytensä. Sen pitäisi vain ärsyttää laatimaan seikkaperäisempi kuvaus tai kannustaa entistä suurempaan tarkkuuteen maastossa. Tämän päivän lintusekamelskassa rariteettikomiteoiden työn merkitys ja tärkeys vain korostuvat. Rariteettikomiteat ovat harvinaisuushavaintojen julkaisukelpoisuuden takaamiseksi kaikille osapuolille vaivattomin ja oikeudenmukaisin vaihtoehto. Myös harvinaisuushavaintojen hyödyntäjän oikeus saada vaikkapa johonkin tutkimukseensa varmasti oikeita havaintoja on turvattava.

Otsikkohavainnon heittää laulussaan Solistiyhtye Suomi. Enpä ihmettele no-teerausta ollenkaan.

Pohjois-Savon rengastukset 1984-1990

Markku Ukkonen

Lintujen rengastamiseen on vihkiytynyt Pohjois-Savossa oma harrastajaporukansa. Heidän puuhailunsa tahtoo jäädä rengastuslupaa omistamattomilta hämärän peittoon. Tässä jutussa raotetaan rengastussalaisuuksien verhoa 1980-luvun loppupuoliskon osalta.

Taskinen (1981, 1982, 1985) on käsitellyt rengastustoimintaamme vuosina 1974-83. Tässä tarinassa ovat mukana tiedot Pohjois-Savon rengastuksista vuosilta 1984-90 (tilanne 5.4.1991 mennessä, vuodelta 1990 puuttuneet joitakin tietoja). Rengastustoimiston pojat ovat ystävällisesti printanneet listaukset käyttööni.

Metallinvääntäjät

Vielä 1970-luvun alkupuolella Pohjois-Savo oli rengastusmielessä takamaata; muutama aktiivi merkkasi etupäässä pönttölintuja muutamia satoja vuodessa. 1980-luvulle tultaessa touhu tempaisi mukaansa uusia innokkaita kavereita. Heidän ja konkareiden vetristymisen myötä rengastustoimintamme monipuolistui ja vireytyi selvästi 1980-luvun aikana. Kun 1980-luvun alkuvuosina liikuttiin vielä 2000-3000 merkityn linnun vuosisummissa, päästiin vuosikymmenen lopulla kaksi-kolme kertaa muhkeampiin lukuihin.

Vuosina 1984-90 on Pohjois-Savossa merkinnyt lintuja yhteensä 53 rengastajaa (taulukko 1). Vastaavasti v. 1980-83 alueellamme rengasteli 31 henkilöä (ks. Taskinen 1982, 1985). Tällä hetkellä maakunnassamme työskentelee vuosittain 35-40 rengastajaa. Vuosina 1984-90 lintuja ovat rengastaneet eniten Janne Taskinen, Kauko Sikström ja Markku Ukkonen. Kymmenen eniten rengastanutta henkilöä

merkkasi 80 % Pohjois-Savossa rengastetuista linnuista. Lukijan on syytä muistaa, että lähes jokaisen rengastajan rengastussummien taustalle kätkeytyy kovaa puurtamista. Rengastusmäärät eivät välttämättä kerro suoraan henkilön rengastustyöhön uhraamasta ajasta. Onhan päivän selvää, että esimerkiksi viiden mehiläishaukan poikasen löytäminen ja rengastaminen vaatii enemmän työtä ja hikeä kuin viidenkymmenen talitiaispoikasen kihlaus.

Kuva: Markku Ukkonen

Avopesijöistä keltavästäräkki kuuluu eniten rengastettuihin lajeihin (1047 rengastusta 84-90, joista kuvaaja on hoitanut suurimman osan).

Rengastuksen suuntautuminen

Rengastelu on ollut maakunnassamme sopivan originellia (vrt. liite 1, taulukko 2). Vaikka valtakunnallisilla lellikeillä, mm. petolintujen pesäpoikasilla ja pönttövarpuslinnuilla, on ollut omat uupumattomat merkisijänsä, eivät ne täällä ole päässeet niin korostuneeseen asemaan kuin monien muiden yhdistysten rengastajapiireissä. Rengastustoimiston lupaohjailun ja oman kiinnostuksen kautta uudet lupien saajat ovat joko itse tai pienellä samanhenkisellä porukalla erikoistuneet joihinkin valtakunnallisesti vähemmän esillä oleviin lajeihin tai linturyhmiin. Esim. vesilintuihin (nokikana mukana) osuus kaikista rengastuksista v. 1984-90 oli meillä 19 %, kun vaikkapa peltolintujen osuus oli 12 %. Pohjois-Savon rengastetuista lajikin v. 1984-90 oli sellainen valtakunnallinen rengastuskummajainen kuin telkkä! Vesilintujen ohella muita muualla vähemmälle huomiolle jääneitä lajeja tai ryhmiä olivat meillä mm. aikuiset petolinnut, kahlaajat, pikkulokki ja useat avopesijävarpuslinnut.

Pohjois-Savossa rengastus on kohdistunut pesäpoikasiin. Alueellamme ei ole lintuasemia, eivätkä rengastajamme ole osallistuneet kovin aktiivisesti esim. ruokokerttus- tai sisämaan seurantapyynti-projektiin. Siten aikuisten varpuslintujen rengastus on pysynyt meillä perin vieraana ilmiönä. Myös talvilinnut ovat saaneet olla rengastajiltamme rauhasa. Oikeastaan vain Taskisen Janne on jaksanut viritellä talviverkkojaan.

Vesilintujen ja erityisesti telkän parissa on häärännyt aktiivinen rengastajajoukko. Pentti Runko, Kalevi Rutonen, Janne Taskinen ja Veli-Matti Väänänen Maaningalla ja Pielavedellä sekä Pertti Paananen Suonenjoen suunnalla ovat taivuttaneet ahkerasti vaharenkaita ja viritelleet tehokkaasti vesiverkkoja.

Päiväpetolintujen poikasrengastuksissa pääosaa on esittänyt kalasääski. Lajin huojuville latvapesille on uskaltanut kavuta vuodesta toiseen sama huimapäiden ryhmä - Ari Lyytikäinen, Kari Oittinen ja Janne Taskinen avustajineen.

Taulukko 1. Rengastajakohtaiset rengastusmäärät Pohjois-Savossa v. 1984-90.

Rengastaja	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Heikki Hallman	4	0	4
Pekka Helo	94	5	99
Tapio Hiltunen	4	0	4
Silveri Jussila	877	92	969
Pauli Järvinen	42	30	72
Jaakko Laasanen	380	3	382
Paavo Liimatta	22	573	595
Pentti Linkola	29	0	29
Jouko Mättö	2	0	2
Veli Parviainen	14	0	14
Antti Reinikainen	17	0	17
Toivo Räsänen	462	16	476
Heikki Sola	56	2	58
Heikki Väätäinen	525	0	525
Martti Linkola	25	0	25
Risto Juvaste	79	0	79
Eero Antikainen	18	1	19
Jarmo Ruoho	1	0	1
Ari Lyytikäinen	184	0	184
Pekka Helle	26	3	29
Einari Väyrynen	65	40	105
Markku Kuitunen	506	8	514
Tapio Parviainen	43	0	43
Esko Pasanen	0	7	7
Janne Taskinen	6831	1883	8714
Markku Ukkonen	2105	900	3005
Veli-Pekka Viklund	3	0	3
Uolevi Skaren	410	81	491
Jukka Kinnunen	2	0	2
Kari Oittinen	39	1	40
Jorma Tuomainen	73	9	82
Pertti Paananen	2655	224	2879
Tuomo Eronen	222	0	222
Jorma Vickholm	15	0	15
Jorma Kirjavainen	11	4	15
Ari Pirkkalainen	8	0	8
Jukka Suhonen	3	1	4
Pentti Runko	1797	388	2185
Raimo Pakarinen	556	3	559
Osmo Nyssönen	2	56	58
Jari Miettinen	8	0	8
Veli-Matti Väänänen	1007	39	1046
Ari Jäntti	1577	0	1577
Harri Högmänder	12	29	41
Hannu Siikavirta	257	11	268
Kauko Sikström	5004	414	5418
Timo Hämäläinen	323	37	360
Pertti Hartikainen	2104	0	2104
Kalevi Rutonen	522	33	555
Kalle Ruokolainen	33	2	35
Veli-Matti Sorvari	117	9	126
Eelis Rissanen	31	33	64
Petro Pynnönen	0	327	327
53 rengastajaa	29202	5264	34466

Kuva: Pentti Alaja

Petolintujen rengastusmäärät ovat lisääntyneet selvästi Pohjois-Savossa. Kuvassa Janne Taskinen päästää kuntoutuksessa olleen viirupöllön vapaaksi rengastuksen jälkeen.

Muiden päiväpetojen, erityisesti kanahaukan ja hiirihaukan, pesäpuissa ovat keikkuneet useimmin Tuomo Eronen, Silveri Jussila, Timo Hämäläinen ja Janne Taskinen. Ylä-Savon aktiivinen tuulihaukkapönttötyt on tarjonnut mieluisaa rengastuspuuhaa Pekka Helolle, Timo Hämäläiselle ja Veli-Matti Sorvarille. Lukuisat ruskosuorengastukset ovat pääosin Veli-Matti Väänäsen uurastuksen tulosta Maaningan ja Lapinlahden ruoikkojärvillä.

Erityisesti on mainittava myös aikuisten petolintujen pyydystämiseen vihkiytyneiden petorengastajien panos. Janne Taskisen haukakahäkkeihin Pielavedellä ja Maaningalla on haksautanut v. 1988-90 yli 400 petoa, joista valtaosa on ollut kana- ja varpushaukkoja. Kauko Sikströmin itsensä kehittelemät istuma-

oksa-iskuverkko-pyydykset ovat vanginneet tehokkaasti paitsi kaikenlaisia päiväpetoja ja pöllöjä myös muita Rautalammin Rastus- suon aukeilla liihottelevia siivekkäitä, kuten mm. lapinharakoita ja teeriä. Parin vuoden pyynnin tuloksena Kaukolle on kertynyt n. 300 petoaikuisrengastusta.

Kahlaajien poikasrengastukset ovat kohdistuneet helpoimmin napattaviin hyypän ja kuovin poikasiin. Aikuisten kahlaajien rengastus on keskittynyt Siilinjärven Raasioon, jossa on rengastettu syysmuuttavia kahlaajia v:sta 1987 alkaen Paavo Liimatan, Petro Pynnösen, Eelis Rissasen ja allekirjoittaneen toimesta. Vuoden 1991 loppuun mennessä altaalla on varustettu nilkkarenkaalla yhteensä 2994 kahlaajaa.

Lokkilintuja ovat merkanneet monet rengastajat erityisesti Kuopion-Siilinjärven-Maaningan-Pielaveden alueella sekä Suonenjoen-Rautalammin seudulla. Lukuisat pikkulokkirengastukset ovat pääosin edellä mainittujen Maanigan poikien käten töitä. Raimo Pakarinen on puurtanut mm. selkälökkien kimpussa Rautalammin suunnalla.

Pöllöjen poikasia on kihlattu kiihkeimmin Ylä-Savossa, jossa ovat touhunneet aktiivisimmin Timo Hämäläinen, Silveri Jussila ja Uolevi Skaren kumppaneineen, sekä Rautalammin-Suonenjoen seudulla, jossa Hannu Siikavirta, Kauko Sikström ja kumppanit ovat niin ikään roikkuneet kiilusilmien kuritettavina.

Tikat ovat tällä hetkellä rengastuspaitsiossa. Pääskyjä on merkitty kohtuullisen paljon.

Taulukko 2. Kymmenen eniten poikasina (pull) ja aikuisina (fl) rengastettua lajia sekä niiden rengastusmäärät v. 1984-90 Pohjois-Savossa. Suluissa on merkittynä paras vuosisumma ja rengastusvuosi. Taulukon lajien osuus koko rengastusmäärästä: pull 64 %, fl 58 %.

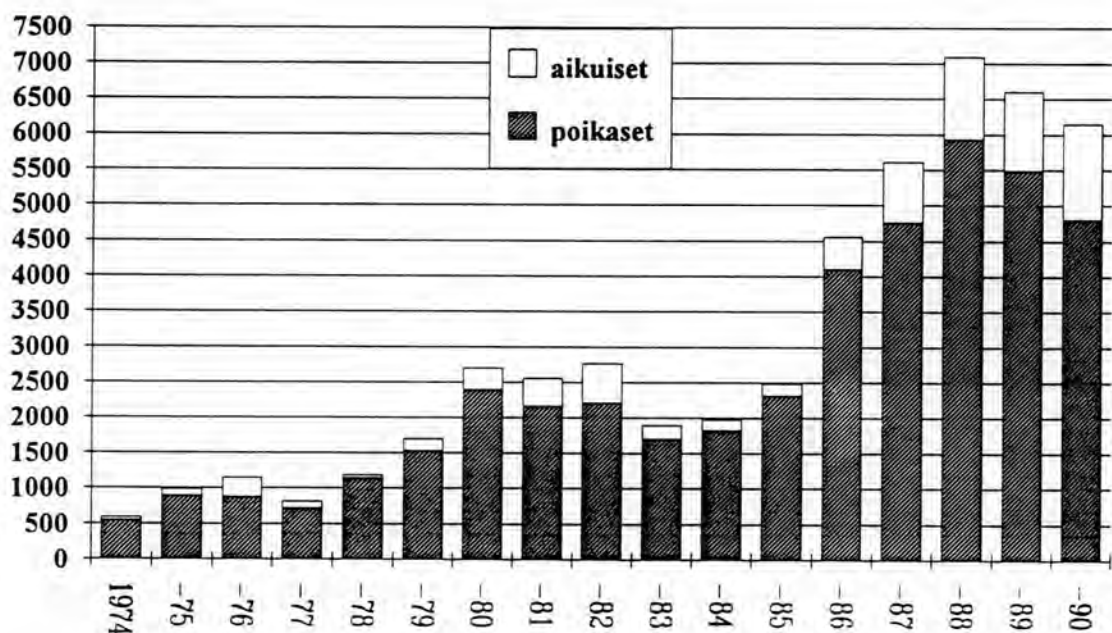
laji	pull-rengastuksia	
1. telkkä	4945	(1566; -88)
2. räkättirastas	4103	(1339; -88)
3. punakylkirastas	2527	(645; -89)
4. naurulokki	1976	(772; -86)
5. helmipöllö	1419	(521; -89)
6. keltavästäräkki	1005	(232; -90)
7. harakka	882	(230; -85)
8. kalatiira	666	(142; -90)
9. västäräkki	625	(126; -88)
10. pensastasku	587	(180; -90)

laji	fl-rengastuksia	
1. pikkusirri	612	(266; -88)
2. telkkä	506	(118; -88)
3. fasaani	330	(290; -89)
4. helmipöllö	313	(126; -89)
5. suosirri	274	(102; -90)
6. hömötiainen	220	(99; -87)
7. koskikara	203	(196; -87)
8. ruokokerttunen	199	(96; -87)
9. varpushaukka	192	(76; -90)
10. kanahaukka	189	(70; -90)

Janne Taskinen urakoi v. 1987 liki 200 koskikararengastusta. Tätä ennen ja tämän jälkeenkin Pohjois-Savon talvikarat ovat saaneet sukelletta rauhassa puroillaan, kun muualla valtakunnassa laji on ollut talvisen rengastelun pääkohteita.

Rengastajapiireissä avopesijävarpuslintujen poikasrengastus on ollut vähän hyljeksityssä asemassa. Ehkä pesien etsiminen on koettu hankalaksi ja työstä saatava palaute vähäiseksi (= rengaslöytöjä tulee hyvin vähän). Vai onko syynä se, ettei tiedetä miten avopesijävarpuslintujen pesillä tulee toimia (pesillä oleminen vaatii todella omat metkunsä, jottei rengastaja paljasta niitä pesärosvoille)? Meillä tämän linturyhmän rengastamiseen on paneutunut pieni, sitkeä pesienetsijäporukkansa. Peltokeltavästäräkkien pesien hakeminen on ollut allekirjoittaneen kesäisenä intohimona, ja poikasrengastuksia on kertynyt toistatuhatta kappaletta, mikä muodostaa valtaosan tarkasteltavina vuosina rengastetuista keltaväisikin poikasista koko maassa. Rastaat, erityisesti räkätti- ja punakylkirastas, ovat olleet vuosikausia Pertti Hartikaisen (Nilsin), Pertti Paanasen (Suonenjoki) ja Janne Taskisen (Pielavesi-Maaninka) mielenkiinnon kohteina, ja jälkeä on syntynyt. Ari Jäntti on merkinnyt viime vuosina aktiivisesti eri avopesijävarpuslintujen, mm. kerttujen ja pajulinnun, poikasia Rautalammin. Lähes tuhat harakan poikasta on saanut kiiltoa nilkkoihinsa erityisesti Pertti Paanasen työstämänä Suonenjoella. Ns. avopesijäprojektin (varsinkin ruokokerttusen, pensastaskun ja punavarpuksen) pesäpoikasia on merkitty eniten Siilinjärven-Nilsin seudulla Eelis Rissasen ja allekirjoittaneen toimesta sekä Rautalammin ja Suonenjoella Kauko Sikströmin ja Pertti Paanasen toimesta.

Yleiset pönttövarpuslinnut ovat jääneet viime vuosina vähälle huomiolle jo Eläinmuseon rengastusrajoitustenkin takia. Pönttövarpuslinnuista pistää silmään erityisesti Rautalammin suunnalla virinnyt aktiivinen sini- ja kuusitiaisten poikasrengastus. Yölaulajia on pyydystetty lonkalta jokunen kenenkään niihin kummemmin keskittymättä.

Kuva 1. Rengastettujen lintujen määrä Pohjois-Savossa vuosina 1974-90.

Rengastusmääristä

Vuosina 1984-90 maakunnassamme on merkitty vuosittain 1984-7088 lintuyskilöä (1827-5926 poikasta, 157-1349 lentokykyistä; kuva 1, liite 1). Valtakunnan kokonaispotista osuutemme on edelleen pieni (esim. v. 1987 koko maassa n. 165 000 rengastusta, joista P-Savon osuus vain n. 3 %). Kaikkiaan tuona aikana on rengastettu Pohjois-Savossa 34 466 lintua (29 202 pull. + 5264 fl.). Rengastuslajeja oli yhteensä 155. Aikuisrengastusten osuus on viime vuosina kasvanut (kuva 1). Arvokkainta rengastusaineistoa tuottavien poikasrengastusten osuus on ollut v. 1984-90 85 %, kun vastaava luku on koko maassa ollut n. 40 % (Saurola 1988).

Vuosien 1984-90 "10 kärjessä" -lista (taulukko 2) poikkeaa monien muiden yhdistysten vastaavista listoista. Eniten rengastetun telkän saldo on huikea. V. 1913-87 maassamme rengastettiin 6707 telkkää (Saurola 1988) ja v. 1984-90 Pohjois-Savossa 5451 telkkää! Parhaimpana vuotena pultattiin 1684 telkkää (1566

pull. + 118 fl.). Muut kärkilistan mitalisijat menevät räkätti- ja punakylkirastaalle. Eniten rengastettujen lista on pysynyt 1980-luvun loppupuoliskolla vuodesta toiseen melko muuttumattomana. Kymmenen eniten rengastetun lajin osuus on ollut vuosittain 59-69 % koko rengastussaalista.

Pohjoissavolaisia harvinaisuuksia rengastustilastoissa edustavat mm. pikku-uikku (1 rengastus), valkoposkihanhi (1), piekana (mm. 3 pull.), rantakurvi (1), tunturikihu (1), harjalintu (1), pikkusieppo (3), ruokosirkkalintu (1), lapintiainen (2), kuukkeli (12) ja kultasirkku (10).

Pesäpoikasten rengastetuimmat lajit ovat miltei samat kuin rengastusten kokonaissummaakin tarkasteltaessa (taulukko 2). Valtakunnallisesti suhteutettuna meillä on paneuduttu erityisen ahkerasti mm. telkän, pikkulokin, harakan, räkättirastaan ja keltävästäräkin poikasten merkkäamiseen.

Aikuisrengastuksissa rengastetuimman lajin tittelin ottaa vuosien 1985-90 tilastossa pikkusirri (612 rengastusta). Huomionarvoisia

ovat mm. telkän ja kanahaukan aikuisrengastusten määrät.

Taulukko 3. Rengastusten jakautuminen kunnittain Pohjois-Savossa v. 1984-90.

Rengastuskunnat

Rengastuksia on tehty v. 1984-90 kaikissa läänimme 24 kunnassa (taulukko 3). Eniten nilkkamerkkejä on näpelöity Rautalammilla, Maaningalla ja Siilinjärvellä. Vuosina 1988-90 Rautalammilla on rengastettu ahkerasti nimenomaan pesäpoikasia.

Aikuisrengastuksia on kertynyt eniten Siilinjärveltä, jossa on merkitty runsaasti syysmuuttavia kahlaajia. Maaningalla ja Pielavedellä on verkotettu jonkin verran varpuslintuja sekä pyydystetty peto- ja vesilintuaikuisia.

Kirjallisuus

- Saurola, P. 1988: Näköaloja rengastustyön 75. virstanpylväältä. - Lintumies 23:234-248.
Taskinen, J. 1981: Rengastustoiminta Pohjois-Savossa 1974-79. - Siivekäs 2:45-51.
Taskinen, J. 1982: Rengastustoiminta Pohjois-Savossa 1980-81 - Siivekäs 3:110-114.
Taskinen, J. 1985: Lintujen rengastus Pohjois-Savossa 1982-83. - Siivekäs 6:9-11.

Kunta	poikasia	aikuisia	yhteensä
Iisalmi	411	153	564
Juankoski	15	2	17
Kaavi	305	19	324
Karttula	11	7	18
Keitele	64	38	102
Kiuruvesi	1185	169	1354
Kuopio	615	71	686
Lapinlahti	105	15	120
Leppävirta	632	2	634
Maaninka	6765	941	7706
Nilsia	2375	18	2394
Pielavesi	2826	884	3710
Rautalammi	8279	505	8784
Rautavaara	14	14	28
Siilinjärvi	2260	1976	4235
Sonkajärvi	461	74	535
Suonenjoki	2182	214	2396
Tervo	257	21	278
Tuusniemi	97	14	111
Varkaus	11	63	74
Varpaisjärvi	14	5	19
Vehmersalmi	27	0	27
Vesanto	134	21	155
Vieremä	157	38	195
Yhteensä	29202	5264	34466

Liite 1. Lajikohtaiset rengastusmäärät v. 1984-90 Pohjois-Savossa.

laji	-84	-85	-86	-87	-88	-89	-90	1984-90		
								pull	fl	yht.
kaakkuri		1						0	1	1
kuikka			2	1				2	1	3
pikku-uikku							1	0	1	1
silkkiuikku	1		3		2			2	4	6
härkälintu							1	0	1	1
mustakurkku-uikku				1	1			0	2	2
lauhujoutsen		1		1	1	5	1	1	8	9
valkoposkikhanhi				1				0	1	1
haapana			1	8	27	13	18	63	4	67
tavi	3	3	9	11	22	4	7	36	23	59
sinisorsa		10		20	18	23	24	88	7	95
jouhisorsa		7	11	8	12	30	13	81	0	81
heinätavi			1			1		1	1	2
lappasorsa		7	2	3	8	29	11	60	0	60
punasotka	5	16	9	35	29	4	6	104	0	104
tukkasotka	7	41	43	46	57	3	3	194	6	200
lappasotka				3				0	3	3
alli				2		1		0	3	3
telkkä	93	353	649	1259	1684	842	571	4945	506	5451

tukkakoskelo				1	18	4	1	19	5	24
isokoskelo	1	3	1	18	95	48	15	143	38	181
mehiläishaukka			10		1	4	2	17	0	17
ruskosuohaukka			11	11	11	10	22	65	0	65
sinisuohaukka	10	3	5	6	28	9	4	63	2	65
kanahaukka	22	10	24	62	87	103	135	254	189	443
varpusaukka	5	14	2	10	59	68	95	61	192	253
hiirihaukka	29	19	23	18	37	30	24	172	8	180
pickana				2	7			3	6	9
maakotka	1							0	1	1
kalasääski	31	40	47	46	36	48	50	297	1	298
tuulihaukka	4	5	5	35	68	74	36	215	12	227
ampuhaukka					5	13	8	0	26	26
nuolihaukka		3	13	2	2	3	3	26	0	26
pyy	1							0	1	1
teeri	4		5	5	4	24	10	0	52	52
metso		1			1	1		0	3	3
fasaani						290	105	65	330	395
luhtahuitti			1					0	1	1
nokikana	8	23	64	68	102	7	39	304	7	311
kurki							1	0	1	1
meriharukka							1	1	0	1
pikkutylli	3			8	57	47	44	37	122	159
tylli				25	35	17	90	0	167	167
kapustarinta					1			0	1	1
tundrakurmitsa					7			0	7	7
töyhtöhyppä	4	19	46	11	18	23	66	187	0	187
isosirri				1			1	0	2	2
pulmussirri				2			2	0	4	4
pikkusirri				50	266	43	253	0	612	612
lapinsirri				9	21	9	73	0	112	112
kuovisirri				4	14		49	0	67	67
suosirri				12	93	67	102	0	274	274
jänkäsirriäinen							4	0	4	4
suokukko				2	33	1	79	0	115	115
taivaanvuohi				2	1	3	1	6	1	7
lehtokurppa	4					4	6	14	0	14
pikkukuovi					3	2	2	7	0	7
isokuovi	4	17	28	12	37	35	18	151	0	151
mustaviklo					1			0	1	1
punajalkaviklo					2			0	2	2
metsäviklo		1			1			2	2	4
liro				1	54	1	60	0	116	116
rantakurvi					1			0	1	1
rantasipi	4	3		10	31	34	46	9	119	128
karikukko					1			0	1	1
tunturikihu			1					0	1	1
pikkulokki	5	137	123	180	5	8		455	3	458
naurulokki	34	74	772	565	187	322	22	1976	0	1976
kalalokki	37	61	72	21	65	9	52	312	5	317
selkälokki	15	58	32	20	37	7	22	189	2	191
harnaalokki	2	31	20	3	13		15	84	0	84
kalatiira	112	92	111	82	40	87	142	666	0	666
sepelkyyhky							6	6	0	6
käki				1	3			1	3	4
huuhkaja			2	5	10	18	6	36	5	41
hiiripöllö		4	22	1	17	17	3	44	20	64
varpuspöllö					1			0	1	1
lehtopöllö	7		4	3	8	1		21	2	23
viirupöllö	15	33	46	38	81	110	34	286	71	357
lapinpöllö	5	8	5		12	3		29	4	33
sarvipöllö	4	5	13	1	23	24	9	39	40	79
suopöllö	17	11	22		13	24	14	60	41	101
helmipöllö	134	186	271	72	362	647	60	1419	313	1732
tervapäsky		7			8			14	1	15
harjalintu					1			0	1	1
käenpiika			19	37	16	30	43	144	1	145
palokärki					5			5	0	5
käpytikka	1	1	13	7	10	1	5	9	29	38
pikkutikka							1	0	1	1
pohjantikka						2		2	0	2

kiuru	8				3	4		15	0	15
törmäpääsky	29	11	18	1	79	77		196	19	215
haarapääsky	43	38	55	58	52	104	42	349	43	392
räystäspääsky	80	72	95	92	106	120	46	520	91	611
metäskirvinen	1	6			8	8	39	59	3	62
niittykirvinen			3	45	5		5	58	0	58
keltävästäräkki	117	98	119	142	168	158	245	1005	42	1047
västäräkki	24	25	112	110	145	121	130	625	42	667
tilhi			155	3				0	158	158
koekikara	1		2	196	4			0	203	203
peukaloinen						7		7	0	7
rautainen		6			9	17	20	50	2	52
punarinna	2				12	51	28	92	1	93
satakieli		10	8		4	2		4	20	24
leppälintu	7	5		7	30	40	28	115	2	117
pensaasaaku	53	46	45	143	31	90	180	587	1	588
kivitaaku			12	24	10	5	9	59	1	60
mustarastas	2	1	1	4				4	4	8
räkättirastas	271	70	412	772	1340	563	700	4103	25	4128
laulurastas	19	1	7	2	25	20	18	85	7	92
punakylkirastas	144	168	254	260	519	646	561	2527	25	2552
pensaasirkkalintu		3	2			1		0	6	6
viitasirkkalintu			1		1			0	2	2
ruokosirkkalintu				1				0	1	1
ruokokerttunen	53	48	145	190	22	25	76	360	199	559
viitakerttunen	1	4	1	2				0	8	8
luhtakerttunen		1	3		1			0	5	5
hernekerttu		5	1		6	1	6	19	0	19
pensaakerttu	3	11	6	13	14	6	9	72	0	72
lehtokerttu	5	25	6	4	12	73	75	186	14	200
idänuunilintu						5	6	11	0	11
sirutaja						45	55	98	2	100
tiltalti							6	6	0	6
pajulintu	2	28	22	6	33	268	240	582	17	599
harmaasieppo	53	43	46	8	16	54	23	237	6	243
pikkusieppo				3				3	0	3
kirjosieppo	13	21	94	45	33	80	20	297	9	306
hömötiainen	11		24	99	43	112	53	122	220	342
lapintiainen				2				0	2	2
töyhtötiainen					4		22	25	1	26
kuusitiainen	1					11	122	116	18	134
sinitiainen	12		10	11	27	106	444	553	57	610
talitiainen	43	47	69	43	29	121	69	401	20	421
pähkinänaakkeli				4				0	4	4
puukiipijä	4	3		42	6	22	30	100	7	107
pikkulepinkäinen	18	5		24		7	6	60	0	60
lapinharakka			1		4	6	24	3	32	35
närhi				6	10	1	5	6	16	22
kuukkel				7	2		3	0	12	12
harakka	226	230	125	139	70	113	37	882	58	940
varis	23	34	20	58	34	25	14	193	15	208
korppi					2	11		12	1	13
kottarainen	15	5				13		33	0	33
varpunen	17	12	14		13	35	31	101	21	122
peippo	8		45	12	28	31	29	131	22	153
järripeippo					7	7		14	0	14
viherpeippo						17	12	27	2	29
vihervarpunen	2					1		1	2	3
urpiainen					19		2	19	2	21
punavarpunen	17	55	15	31	45	61	40	257	7	264
punatulokku	2						31	23	10	33
keltasirkku	2	5	14	23	34	12	37	127	0	127
peltoesirkku	4	5		25	4	4	4	46	0	46
pohjanesirkku				1				1	0	1
kultasirkku	1	9						10	0	10
pajusirkku	15	25	24	78	4	6	20	116	56	172
	1984	2489	4554	5604	7088	6601	6141	29202	5264	34466

Kahlaajamuutto Siilinjärven Raasiossa ja Mustissa syksyllä 1990 ja 1991

Markku Ukkonen

Raasion ja Mustin altaiden seitsemäs ja kahdeksas kahlaajien syyshavaintokausi hoidettiin vanhalla rutiinilla. Havainnointi painotui molempina syksyinä Raasioon. Raasion havainnointiaktiivisuudessa on päästy lähelle maksimia; kesäkuun lopun ja syyskuun alun välisenä aikana kahlaajat käytiin laskemassa miltei päivittäin, ja heinä-elokuussa 1991 Raasiossa oli jo lähes jatkuva miehitys. Ja mikäpä oli havainnoidessa, kun kivaa katseltavaa riitti molempina syksyinä. Kahlaajien kistiskapyyntiteho on kasvanut vuosien mittaan ja rengastusennätykset ovat petraantuneet vuosi vuodelta. Syystäkin voidaan jo puhua Raasion kahlaajarengastusasemasta.

Raasion altaan vedenpinta oli molempina syksyinä keskimääräistä korkeammalla. Syksyllä 1991 vedenpinta pysyi läpi kauden ennätyskorkealla. Lietteitä oli siten näkyvissä vähemmän kuin monina edellisyyksinä. Kasvillisuus on pikkuhiljaa hiipimässä aikaisemmin lähes kasvittomille hietikkokentille. Ravinteikkaan levälöllön ryvettämälle rantavyöhykkeelle on päässyt pureutumaan kaikenlaisia rehuja, jotka pidettiin kurissa niittämällä. Viklot ja kurpat olivat kasvillisuudesta mielissään, mutta altaan yllä hyrränneet sirriparvet pyörsivät monasti avoimelle ns. koillislietteelle pois katiskoiden ulottuvilta. Jatkossa rantaviivakasvillisuuteen joudutaan puuttumaan järeämin konstein, ellei vedenpinnan vaihtelu pidä rantaa avoimena.

Mustiin rakennettiin tuhdimmat allasvallit, ja kesällä 1991 reippaasti nostettu vedenpinta hukutti alleen vetelimmat lietteiköt sekä hävitti erilliset viklojen suosimat pikkulampareet.

Havainnointi

Molempina kausina kesäkuun havainnointi oli satunnaista. Paria välipäivää lukuunottamatta Raasiossa havainnoitiin molempina syksyinä heinä-elokuussa päivittäin (taulukko 1). Syksyllä 1990 Raasion päivittäinen seuranta jatkui syyskuun lopulle saakka. Seuraavana syksynä syyskuun laskentakäyntejä tehtiin harvempaan tahtiin. Lokakuussa autioituneet lietteet eivät enää kiinnostaneet kiikaroijia. Mustiin raahauduttiin pistoluontoisesti vain silloin tällöin.

Syysmuuttokaudella 1990 Raasion kahlaajat laskettiin aikavälillä 14.6.-26.10. 98 päivänä ja vastaavasti v. 1991 15.6.-29.10. 85 päivänä (v. 1984-89 havainnointipäiviä 15, 52, 45, 70, 98 ja 75). Mustissa saapasteltiin 17.6.-27.9.1990 28 päivänä ja 15.6.-24.8.1991 17 päivänä.

Taulukko 1. Havainnointipäivien lukumäärä kuukausipuoliskoittain Raasiossa syksyllä 1990 ja 1991.

Kuukausipuolisko	Havainnointipäiviä	
	1990	1991
kesäkuu 1	1	-
kesäkuu 2	4	5
heinäkuu 1	13	14
heinäkuu 2	15	16
elokuu 1	15	15
elokuu 2	16	15
syyskuu 1	15	9
syyskuu 2	10	6
lokakuu 1	8	3
lokakuu 2	1	2
yhteensä	98	85

Ahkerimmin kävivät altailla v. 1990 Juhani Rissanen (käyntipäiviä 28), Markku Ukkonen (37) ja Jaakko Kettunen (33) sekä v. 1991 Petro Pynnönen (34), Kalle Ruokolainen (33) ja Jyrki Pynnönen (31). Kaikkiaan Raasiassa vieraili v. 1990 35 ja v. 1991 36 puumerkkinsä vihkoon raapustanutta lintumiestä/-naista.

Kunakin käyntipäivänä kirjattiin tiedot kahlaajista, vesilinnuista, rannan varpuslinnuista sekä muista paremmista lajeista. Jatku-
vammam miehityksen aikana seurattiin myös jonkin verran muuttoa (havainnot syysmuuttokatsauksissa). Erkki Björk mittasi Raasiassa lintujen muuttosuuntia. Rengastajilla oli tietysti vielä omat askareensa.

Entiseen tapaan kullekin lajille on ynnätty havaintovihkotietojen pohjalta allaskohtaiset havaintosummat (Raasion havaintosummat taulukossa 2). Havaintosummassa on laskettu yhteen kunkin käyntipäivän suurimmat havaitut yksilömäärät (lepäilevät + muuttavat). Luku ei kuvaa tarkalleen todellisia muutonaikeisia yksilömääriä, koska summaan on tullut mukaan samoja lepäileviä yksilöitä useampaan kertaan. Kaikki tekstissä luetellut AHK-lajiha-
vainnot ovat AHK:n hyväksymiä.

Aina sattuu ja tapahtuu...

Kesän 1990 leppoiset kelit irroittivat ensimmäiset biitsipojat Raasion hietikoille kesäkuun puolivälissä. Alku oli lupaava: 14.6. leijui Raasion yli räyskä. Kesätapoihin on kuulunut pikkutylliin, naurulokkien (ensimmäiset pesinnät v. 1990) ja kalatiirujen pesien las-
kenta. Muutaman sadan törmäpääskyn kolonia houkuttelee Raasioon joka vuosi kahlaajienkin vakiohärnäjiä, saalistelevia ruskosuohaukkoja, jotka pitävät linnut virkkuina elokuulle saakka, jolloin soppaa saapuu hämmentämään vielä muitakin rengastajan antiystäviä, eli ampuja varpushaukkoja. Heinäkuun alussa jynnsättiin kiireellä katiskoita pyyntikuntoon ja noteerattiin mm. suosirrin, mustaviklon ja kapustarin-
nan muuton käynnistyminen sekä valkoviklon

Taulukko 2. Eri kahlaajalajien havaintosummat Raasiassa syysmuuttokaudella 1990 ja 1991 sekä keskimääräiset havaintosummat syksyinä 1984-1989.

laji	1990	1991	1984-89
meriharakka	-	12	-
pikkutylli	454	610	306
tylli	540	238	258
kapustarina	16	20	8
tundrakurmitsa	12	42	43
töyhtöhyppä	13	458	10
isosirri	11	6	11
pulmussirri	9	-	8
pikkusirri	1430	1800	440
lapinsirri	327	284	89
kuovisirri	314	106	42
suosirri	652	1180	497
jänkäsiirriäinen	25	3	<1
suokukko	435	390	142
jänkäkurppa	-	1	-
taivaanvuohi	8	57	4
lehtokurppa	3	32	<1
punakuiri	71	16	69
pikkukuovi	1	1	1
isokuovi	100	227	22
mustaviklo	31	64	19
punajalkaviklo	5	5	3
valkoviklo	129	347	87
metsäviklo	14	47	4
liro	469	910	232
rantakurvi	-	-	<1
rantasipi	217	206	127
karikukko	1	-	1
vesipääsky	10	63	3

ja liron vaatimattomat massat. 12.7. tipahteli taivaalta vettä ja kahlaajia. Yksinäinen rengastaja pulttasi kopissa kyhjöttäen kahlureita, mutta ehti silti laskea aamupäivän katiskakierosten lomassa häthätää 250 kahlaajaa, valtaosin suosirrejä, mutta myös 19 jänkäsiirriäisen lepäilyparven. Kahlaajia tuntui saapuvan ja lähtevän koko ajan. Muhkeimman katiskakieroksen jälkeen kantopusseissa meuhasi kymmenkunnan suosirrin lisäksi aikapäiviä sitten DDR:ssä rengastettu suosirrivanhus ja Raasion rengastuspinnana kaksi jänkäsiirriäistä. Tämän alkurynnistyksen jälkeen Raasiassa tepasteli kuun lopulle saakka erisorttisia sirrejä ja vikloja mm. suokukoilla ja vesipääskyillä

Kuva: Kalle Ruokomaa

Syksyllä 1990 havaittiin eniten tyllejä kautta aikojen. Seuraavana syksynä muutto oli laimeaa.

höystettynä. Yli 150 kahlaajan päiviä ei heinäkuussa enää todettu. Myös *Anas*-sorsien kerääntyminen altaille alkoi, ja Loxiat olivat menopäällä. Käpytikoilla piti olla kova vaelus, mutta vain pari lepattelijaa todettiin. 18.7. nähtiin kaksi tilheä ja nuori lapinharakka hakshti katiskaan. Heinäkuun päättyessä Raasion rantoja peitti rikastamon vaahdotuskemikaalivaahdot.

Elokuun alussa alkoi pulmussirrien sekä pikku-, lapin- ja suosirrinuorison esiinmarssi. Päiväsummat pysyttelivät 40-60 kahlaajayksilössä, mutta kuun puoliväliä lähestyttäessä päästiin 150 yksilön summiin, kun tyllin, pikkusirrin ja suokukon päämuuttovaiheet käynnistyivät. Viklomäärät hiipuivat päivä päivältä liron vaatimattoman nuorisohuipun

(7.8.) jälkeen. Siinä sivussa vinssattiin asemaparakkikin uusille sijoilleen. Lajisto pysyi monipuolisena läpi kuun; mm. 11.8. noteerattiin 19 kahlaajalajia - joukossa mm. 25 punakuuria ja 10 isosirriä - ja kuun loppupuoliskolla rannalla rämpi useana päivänä 5-6 sirrilajin edustajia. Kuun loppupäivinä pääosan valtasi pikkusirri; mm. 28.8. Raasiassa vilisti 150 pikkusirriä.

Kauden toinen räyskä säväytti 3.8. Raasiassa. Västäräkkien ja vesilintujen kerääntyminen altaille jatkui elokuussa, mainitsemisen arvoisena 4.8. 36 p lapasorsaa ja päivittäin pari mustakurkku-uikkua Raasiassa. 17.8. lietteillä piipahti kaksi harmaahaikaraa ja loppukuusta Raasiassa pyöri kirjosiipikäpylintuja, eniten 26.8. 25 p (+ *Loxia* n. 100 p).

Rengastajilla olivat kädet välillä hellinä. Tiukin kolmen tunnin rupeama oli 30.8., jolloin merkittiin ja mitattiin 61 kahluria.

Syyskuun puolella merkintöjä kertyi etupäässä pikkusirristä, suosirristä (max. 20.9. 8 p + 28 m) ja tyllistä. Allihaahka yllätti Raasion kävijät 3.9. Tunturikiuru lorvaili hietikolla 3.-5.10. Viimeisenä käyntipäivänä 26.10. kahlaajista ei enää ollut tietoakaan. Sentään n. 75 m/p allia todettiin.

Kausi 1991 käynnistyi tutuilla kesärutiineilla. Pesien etsinnän tuloksena Raasion hietikolta löytyi mm. peräti 47 naurulokin ja kymmenkunta kalatiiran pesää. Pommeina nis-kaan vyöryneiden kalatiirujen joukosta keksittiin kaksi lapintiiraa, jotka oleskelivat Raasiossa 5.8. saakka. Oudoksi oleskelijaksi on laskettava myös 27.6. Raasiossa polskinut uivelokoiras. Kesäkuussa altaalle kerääntyi iso-ja *Anas*-sorsien ja tukkasotkan koirasparvia.

Suokukon, liron, kuovin, valko- ja mustaviklon sekä suosirrin muutot olivat täydessä käynnissä kesäkuun puolella. Heinäkuun alussa viklojen joukkoon alkoi ilmaantua yhä enemmän eri sirrilajien edustajia. Vanhojen suosirrien massoista nautittiin kuun puolivälissä: 15.7. 120 p (mukana mätkähti mm. 29 kuovisirriä, 9 punakuiria ja isosirri) ja 18.7. 24 p + n. 200 m. Suo- ja pikkusirrien lisäksi myös vesipääskyjä, töyhtöhyyppiä, kuoveja ja liroja nähtiin läpi kauden normaalia runsaammin. Tosin Mustissa nähtiin kaikkia kahlaajia hyvin niukasti (vesi nostettu!). Heinäkuun alussa kahlaajamäärät pysyttelivät Raasiossa 30-40 yksilössä, mutta kuun lopussa paikalla talsi päivittäin satakunta riukukinttua (yleensä 13 - 17 lajia). Myös vesiäisiä, valtaosin taveja ja jouhisorsia tavattiin kuun lopulla mukavasti (mm. 31.7. 140 p tavia). Vaelluslintuliikenteestä pitivät huolta päivittäin pienet *Loxia*-potit. Petopuolella reviirit/pesät todettiin tuuli-, nuoli-, hiiri-, mehiläis-, varpus- ja sinisuo-
haukalla (Raasio + Musti)!

Monitoimimiehenä häärännyt Pynnösen Jyrki nikkaroi asemaparakkiin kuistirakenteet ja kattotornin sekä ehosti sisätiloja toimivam-

paan kuntoon. 21.7. käynnistyi 462 tuntia (!) kestänyt yhtämittainen katiskapyyntituokio. Kauden rengastusurakoinnin mahdollisti KLYY:ltä saamamme apuraha, joka kului valtaosin päivärahoihin.

Elokuussa kahlaajatapahtumat toistuivat entisenkaltaisessa järjestyksessä ja määrin. Tosin pikkusirrejä tavattiin selvästi tavallista enemmän ja tyllisiä normaalia vähemmän. Läpi kuun kahlaajien päiväsummaksi ynnättiin muutamaa päivää lukuunottamatta vähintään satakunta yksilöä. Myös vesilintuja piisasi; enimmillään 16.-17.8. 230 p ja 24.8. 250 p (pääosin taveja ja jouhisorsia).

Mieleepainuvimmat rengastushetket koettiin 16.-17.8. välisenä yönä, kun kaksi rengastajaa puristi terästä puolipaniikissa kaasulampun pohistessa ja rengastaan odottavien kahlaajien rapistellessa säilytyslaatikoissaan. Katiskoihin oli tyrkyllä yön pimeydessä 220 pikkusirriä (+ viitisenkymmentä muuta kahlaajaa) ja 150 tavia. Pussipojat hölkkäsivät lenkkejään puolivuoksissa ja ilmestyivät tuon tuostakin taskulampun valokeilassa kantopussit, taskut, kädet ja kiikarikotelot täynnä kahlaajia ja taveja. Ruokolaisen Kalle onnistui lisäksi taituroimaan itsensä kahlaajasaaliinsa kera lankkusillalta Raasion puhtoveteen - vain saappaat ja housut kastuivat (valitettavasti...! toim.huom.). 16.-17.8. - pääosin tuon yön aikana - renkasiin saatiin (pääosa mitattiinkin!) 264 kahlaajaa (+ 103 kontrollia).

Elokuun muita maininnanarvoisia havain-
toja olivat Raasiossa em. lapintiirujen lisäksi 1.-12.8. enimmillään kolme harmaahaikaraa, 8.8. 12 p meriharakkaa, 10.8. 35 p vesipääskyä (Raasio + Musti), 21.8. 500 p pääskyä ja 22.8. 120 p keltäväiskiä.

Loppusyksy 1991 oli kahlaajien osalta vaisu. Ajanjakson dramatiikkaa edustaa vain puheenjohtajan puolitiehen jäänyt yritys upota koillislietteen velliin. Lokakuun kahlaajahavainnot jäivät 3.10. nähtyyn tundurakurmitsaan. Vivah-teikas kahlaajasyksy oli takanapäin ja katiskoiden varastoinnin jälkeen jäätin odottelemaan uusia koitoksia.

Kahlaajat lajeittain

Havainnot ovat Raasiosta ellei toisin mainita. Lajinimen jälkeen on esitetty lajin muuttokauden pituus kumpanakin vuonna.

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*). Laji saatiin lopultakin Raasion pinnalistalle: 8.8.1991 a12 p. Rannalle tipahtanut parvi pyöri ärsyttävän lähellä katiskoita, kunnes jatkoi taas menoaan.

Pikkutylli (*Charadrius dubius*). 14.6.-28.9.1990, 15.6.-24.8.1991. V. 1990 Raasiassa pesi 6-7 paria ja seuraavana vuonna 4-5 paria. Myös Mustissa pesittiin molempina vuosina. Ensimmäiset havainnot koskevatkin näitä pesijöitä. V. 1990 havaintosumma oli hieman keskimääräistä suurempi ja v. 1991 kaikkien aikojen korkein (taulukko 2).

Kaudella 1990 pikkutyllejä tavattiin perinteisen tasaisesti läpi lajin muuttokauden. Parhaimmat päiväsummat heinäkuun puolivälistä: 12.7. n. 20 ad + 4 juv p ja 18.7. 20 p. Heinäkuun 10-15 linnun päiväsummista siirryttiin 5-10 linnun päiviin elokuulle tultaessa. Muutto oli ohi 25.8. mennessä, mutta yksinäinen nuorukainen sinnitteli altaalla 5.-14.9. ja mahdollisesti sama lintu ennätysmyöhään vielä 28.9.

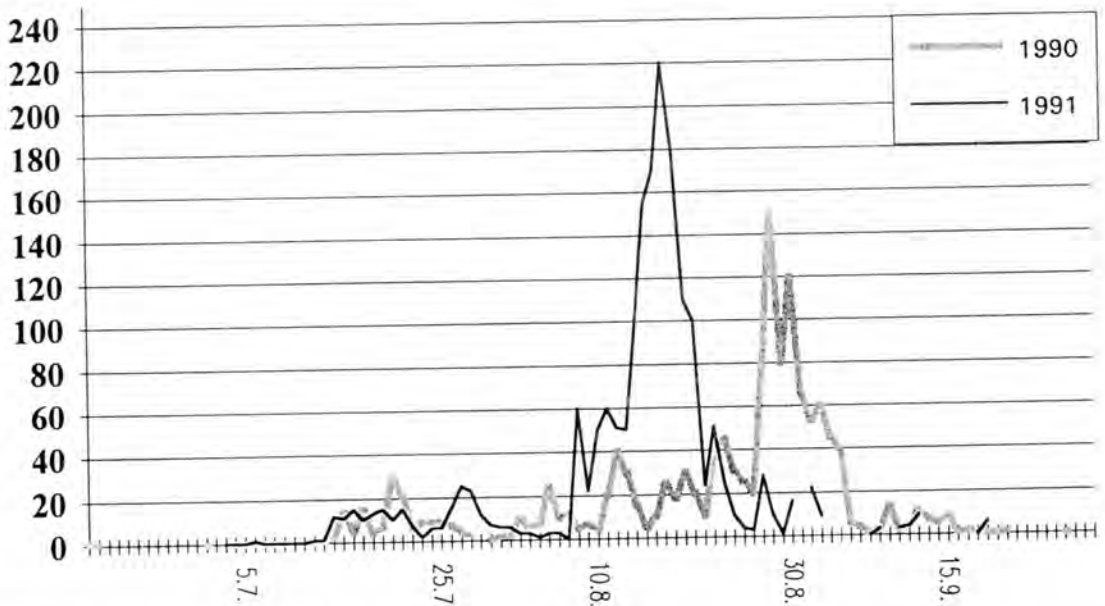
Myös seuraavana syksynä heinäkuun esiintymiskuva oli määrineen ja huippuineen edelläkuvatun kaltainen. Suurimmat rypäleet: 11.7. 20 ad + 2 juv p ja 22.7. n. 20 ad + 8 juv p. Pieniä untuvikkoja tavattiin vielä 21.7.

1.-8.8. ynnättiin päiväsummiksi 15-20 lintua. Elokuun puolivälin jälkeen tavattiin enää ykköslintuja. Mustin havaintosummat: v. 1990 19 p ja 1991 vain 2 p.

Tylli (*C. hiaticula*). 17.6.-27.9.1990, 15.7.-12.9.1991. 17.-19.6.1990 Raasiassa ja 27.6. Mustissa hiiviskelleet vanhukset olivat seonneet muuttotouhuissaan. Seuraava löydettiin jo normaalimpaan aikaan 31.7. Huippuvaihe tutusti: 16.8. n. 65 p (Raasio + Musti) ja 19.8. n. 75 p. Tämän jälkeen tavattiin enää korkeintaan 15-25 linnun kasoja. Viimeinen vanha lintu määritettiin 30.8. ja eka nuori 11.8. Syyskuun selvästi paras päivä oli 7.9., jolloin Mustista kiikaroitiin 20 p. Koko kauden havaintosumma oli paras kautta aikojen. Mustin summaksi karttui 52 yks.

Lihavaa kautta seurasi laimea tyllisyksy 1991. Parvet olivat pieniä läpi kauden, ja yli 20 tyllin päiviäkin todettiin vain kolme: 12.7. 7 ad p + 14 m, 19.8. 20 p ja 22.8. 28 p. Muuttokauden päätti sentään 17 nuoren parvi 15.9. Tyllien niukkuus heijastui myös vähäisinä tyllirengastuksina. Mustissa nähtiin koko syksynä vain kaksi tylliä!

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*). 4.7.-3.10.1990, 26.7.-15.9.1991. Kapustamassoilla ei ole herkuteltu altailla koskaan - ei nytkään. Kaudella 1990 lintuja havaittiin yhteensä 10 päivänä, enimmillään 31.8. 6 juv p. Syksyllä 1991 onnistuttiin kehnemmin; havaintoja 5 päivältä, enimmillään 28.8. 5 p ja 8.9. 5 m. Mustin summa 1 yks. (1991).

Kuva 1. Pikkusirrin muuton kulku Raasiassa syksyllä 1990 ja 1991.

Tundrakurmitsa (*P. squatarola*). 17.7.-18.9.1990, 18.7.-3.10.1991. Varsin keskinkertainen esiintyminen kumpanakin syksynä; muutama pikkuparvi ja yksittäinen levähtäjä kirjattiin silloin tällöin. Kaikki havainnot syksyltä 1990: 17.7. 1 ad p, 11.8. 1 ad p, 19.-24.8. 1 ad p, 21.8. 1 ad p Mustissa, 8.-9.8. 1 juv p ja 18.9. 2 juv p. Lisäksi nähtiin 9.8. *Pluvialis* sp. a50 m. Seuraavalta syksyltä havaintoja kertyi 9 päiväältä. Huippuja edustavat 4.8. a15 ad m, 11.8. a9 ad m ja 18.8. a9 ad m.

Töyhtöhyppä (*Vanellus vanellus*). 4.7.-18.8.1990, 15.6.-27.8.1991. Syksyllä 1990 nähtiin kolmena päivänä normaali 13 lintua (+Mustissa 2/2). Syksyllä 1991 hyppäpotteja tipahteli huilimaan lietteelle tavallista tiuhempaan tahtiin. Heinäkuun paras summa kuitattiin 17.7., jolloin 26 p + 3 m. Elokuun alkupuoliskolla lietteiltä löytyi useina päivinä parinkymmenen hyppän porukka. Hui-put: 2.8. 74 m, 3.8. 33 p + 17 m ja 20.8. 42 p. Musti jäi nyt aivan nolliille.

Isosirri (*Calidris canutus*). 11.-19.8.1990, 15.7.-15.9.1991. Tässä kaikki syksyltä 1990: 11.8. 10 ad kiert punakuiriparven jatkona ja 18.8. 1 juv r. Seuraavalta kaudelta myös kaksi havaintoa: 15.7. 1 ad p ja 15.9. 2 ad + 3 juv p. Esiintyminen oli ihan normaali.

Pulmussirri (*C. alba*). 8.8.-25.9.1990. Syksyn 1990 havainnot: 8.8. 1 ad r, 9.8. 1 ad p Mustissa, 16.8. 1 juv p, 17.8. 1 ad r, 19.8. 3 ad p, 6.9. 1 juv p, 23.9. 1 juv p ja 25.9. 1 p. Seuraavalta syksyltä laji jäi tyystin näkemättä.

Pikkusirri (*C. minuta*). 19.6.-25.9.1990, 6.7.-23.9.1991. Raasion peruskahlaajan syksyn 1989 leppäpölystä ei ollut jäljellä enää merkkiäkään; kumpanakin tarkasteltavina syksyinä lyötiin entiset havaintosumaennätykset (taulukko 2, kuva 1).

Syksyllä 1990 ensimmäinen seikkaili Raasiossa 19.6., ja seuraavat (3 ad p) 14.7. Vanhojen pikkusirrien parhaat palat haarukoitiin heti alun jälkeen: 20.7. n. 30 ad p ja 21.7. 21 ad p. Yli kymmenen linnun päiviä oli heinäkuussa vain neljä. Ensimmäiset nuoret löydettiin 2.8. Elokuun alkupuoliskolla lietteillä pyörähteli päivittäin 10-40 lintua. Lepäilijämäärät kulminoituivat kuun lopulla: 23.8. 45 p (viimeiset vanhat linnut), 27.8. 80 p, 28.8. n. 150 p (Raasio + Musti) ja 30.8. 120 p. Syyskuun alussa rannoilta laskettiin 40-60 yks. potteja. Muutto päättyi syyskuun puolivälissä. Mustin summaksi saatiin n. 95 p + 75 p pikku-/lapinsirriä.

Syksy 1991 oli vieläkin antoisampi. Heinäkuun puolivälissä rannoilla tikitti päivittäin jo 10-15 lintua. Ensimmäiset nuoret tulivat 26.7. Heinäkuun huippuna todettiin 27.7. 25 p ja seuraavana päivänä 23 p. Viikon hiljaisemman jakson jälkeen muutto piristyi ja kohta kiikaroijilla riitti laskettavaa: 14.8. n. 100 p, 15.8. 175 p (Raasio + Musti) + n. 100 p pikku-/lapinsirriä

(Musti), 18.8. 180 p, 19.8. 110 p ja 20.8. n. 100 p. Syyskuun parhaaksi päiväksi jäi 1.9. jolloin 22 p. Mustin summa 25 p + n. 120 pikku-/lapinsirriä.

Lapinsirri (*C. temminckii*). 7.7.-2.9.1990, 3.8.-27.8.1991. Myös lapinsirriä summattiin nyt enemmän kuin edellis-syksyinä. Heinäkuu 1990 oli vielä hiljaista aikaa, enimmillään 13.7. 13 p ja 20.7. 11 p. Elokuussa yli kymmenen linnun päiviä oli peräti 12, huippuna 6.8. 20 p, 12.8. n. 20 p ja 15.-16.8. n. 25 p. Ensimmäiset nuoret linnut ilmestyivät 2.8. ja viimeinen vanhus katosi 15.8.

Vanha kaava toistui seuraavana syksynä; aloitus heinäkuun alussa, vanhojen huippu kuun puolivälissä (max. 16.7. 11 ad p) ja nuorten pariviihköinen rynnistys elokuun alusta alkaen. Sesonkipäiviä olivat 10.8. n. 20 p, 14.8. n. 20 p ja 16.8. 22 p. Viimeiset vanhat linnut todettiin 31.7. ja ensimmäiset nuoret 4.8. 20.8. jälkeen nähtiin enää 6 lintua. Mustissa määritettiin v. 1990 vain yksi ja v. 1991 kaksi lapinsirriä.

Kuovisirri (*C. ferruginea*). 7.7.-20.9.1990, 10.7.-8.9.1991. Kuovisirrin runsaus (n. 315 p) oli eräs syksyn 1990 ilonaiheista. Vanhojen lintujen muuttaessa heinäkuun puolenvälin kieppeillä kahdenkymmenen linnun raja ylitettiin kuutena päivänä. Eniten 18.7. 28 ad p, 19.7. n. 30 ad p ja 20.7. 31 ad p. Kahden viikon nollajakso päättyi vanhojen toiseen huippuun, joka tuli suosirrien mukana: 8.8. 11 ad + 1 juv p (ensimmäinen nuori). Elokuun jälkipuoliskolla ja syyskuun alussa altaalla huipparoi päivittäin 3-10 yks. Vanhojen lintujen muutto loppui 19.8. ja nuoretkin hytyivät lähes kokonaan 3.9. mennessä. Nuorten parhaaksi noteeraukseksi jäi 20.8. 15 juv p (Raasio + Musti). Mustin syksysaldoksi saatiin 12 yks. Seuraavana syksynä meno oli jo vaisumpaa. Konkareiden selkeät huippupäivät olivat 15.7. (29 ad p) ja 16.7. (12 ad p). Elokuussa päästiin kymmeneen yksilöön vain kahdesti: 11.8. 5 ad + 5 juv p ja 21.8. 4 p + 8 m. Eka nuori kaivettiin 8.8. ja viimeiset vanhat livistivät 17.8. Mustin summaksi jäi 2 yks.

Suosirri (*C. alpina*). 1.7.-28.9.1990, 27.6.-21.9.1991. Suosirrit tulevat aina vaivihkaa. Näin heinäkuussa 1990: jokunen yksittäinen airut tonki lietteitä kuun alussa ja massa ropsahti yhtäkkiä sateen seasta 12.7., jolloin 123 ad p. Vaimeana jälkihuippuna todettiin vielä 19.8. n. 40 ad p ja 23.8. 22 ad p. Sitten lietteet tyhjenivät suosirreistä viikoksi. Ensimmäinen nuori tuli 7.8. Elokuun vaellus-huippu jäi vaatimattomaksi: 9.8. n. 30 ad p (Raasio + Musti), 11.8. 13 ad + 6 juv p (Raasio + Musti) ja 12.8. 15 ad p. Tämän jälkeen pysyteltiin 5-10 linnun päiväsummissa kuun loppuun saakka. Syyskuun huipuiksi osoitautuivat 7.8. 15 juv p (Musti), 20.8. 2 ad + 6 juv p + 28 m ja 21.8. 6 ad + 28 juv p (viimeiset vanhat). Raasion syyssumma oli keskimääräistä parempi, ja Mustisakin summattiin 67 yks.

Kauden 1991 huippuvaiheet elettiin taas heinäkuun puolivälissä: 15.7. n. 120 ad p, 16.7. n. 100 p ja 18.7. 24 ad p + n. 200 m. Tätä seurasi luova tauko - 5-10 taapertajaa päivittäin - elokuun alkuun saakka. Ensimmäinen nuori löytyi nyt 26.7. Elokuun huippu vakioaikaan: 7.8. n. 80 p ja 8.8. n. 70 p. Elokuun loppu oli vaisu. Syyskuun parhaat päivät ovat tässä: 5.9. 33 juv p, 8.9. 20 juv p ja 12.9. 40 juv p. Yhtä hyvään havaintosummaan on päästy vain syksyllä 1988. Mustin syystulos oli vain 13 yks.

Jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*). 12.7.-9.8.1990, 11.7.-15.8.1991. Lajin edustajia on tavattu altailla aikaisemmin vain neljän yksilön verran. Kaudella 1990 tehtiin ronski parannus: 12.7. a19 ad p, 13.-14.7. 1 ad p, 18.-20.7. 1 ad p ja 9.8. 1 juv r. Lisäksi Mustissa putkeiltiin 9.8. 2 p. Syksyllä 1991 tahti tasoittui: 11.7. 1 p ja 15.8. 2 p.

Suokukko (*Philomachus pugnax*). 27.6.-7.9.1990, 27.6.-2.9.1991. Normaalia runsaampi esiintyminen kumpanakin syksynä. Päiväsummat olivat kuitenkin tasaisen latteita (maksimissaan kymmenkunta lintua) elokuun puoliväliin saakka molempina syksyinä, eivätkä huippupäivien luvut päättä huimaa: v. 1990 17.8. 38 p ja 19.8. 40 p sekä v. 1991 5.8. 27, 18.8. 14 p + 10 m ja 21.8. 18 p + 16 m. Mustin summiksi kertyi v. 1990 90 yks. ja v. 1991 vain 3 yks.

Jänkäkurppa (*Lymnocyrtus minimus*). Raasion pinna: 27.8.1991 1 juv r.

Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*). 11.8.-25.9.1990, 22.7.-26.8.1991. Syksyllä 1990 tavoitettiin vain 8 pukia (Musti 0), mutta v. 1991 kasvittunut rantavyöhyke houkutteli tykö 57 pitkänokkaa (Musti 1). Parhaana päivänä 5.8. löytyi 7 yks. Rengastuksiakin kertyi tätä mukaa kohtalaiset 27.

Lehtokurppa (*Scolopax rusticola*). 18.7.-17.8.1990, 15.7.-22.8.1991. Laji ei ole varsinainen lietteiden asukki. Havaintosummat ovat karttuneet parakin luona pyöri- neistä revüirilinnuista. Kuitenkin 16.8.1991 yöllä 5 p vallitien lammikoilla.

Punakuiri (*Limosa lapponica*). 8.7.-11.8.1990, 15.7.-22.8.1991. Havaintoja normaalin niukasti: v. 1990 8.7. a45 m, 18.7. 1 ad p ja 11.8. 25 kierr. sekä v. 1991 15.7. a9 ad p, 10.8. a3 nousivat muutolle, 11.8. 3 p ja 22.8. 1 m.

Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*). Ei syytä jaarittelun: 11.8.1990 1 p ja 8.8.1991 1 p.

Isokuovi (*N. arquata*). 19.6.-26.8.1990, 15.6.-29.8.1991. Kuoveja nähtiin pääosin muuttolennessa, mutta joskus

menijät tipahtivat lietteelle. Kauden 1990 parhaat päivät: 4.8. 18 p ja 13.8. 14 p. Syksyllä 1991 kuoveja nähtiin selvästi normaalia enemmän, huippuina 27.7. 1 p + 31 m ja 29.7. 22 p + 6 m sekä 12.8. 20 p. Mustissa summattiin 6 + 7 yks. (1990-1991).

Mustaviklo (*Tringa erythropus*). 1.7.-19.8.1990, 15.6.-27.8.1991. Silloin tällöin lietteellä levähtää muutama syysmatkalainen. Maksimit: v. 1990 11.8. a12 p sekä v. 1991 30.7. 9 m ja 2.8. 1 ad p + 9 juv p. Mustissa ei tavattu kumpanakaan syksynä ensimmäistäkään mustavikloa.

Punajalkaviklo (*T. totanus*). 17.6.-11.8.1990, 12.7.-11.8.1991. Havaintoja vain kuorallinen, kuten aina ennenkin: v. 1990 17.6. 2 ad p, 20.7. 1 p ja 11.8. 2 m sekä v. 1991 12.7. 1 ad p, 14.-16.7. 1 ad p ja 11.8. 1 p.

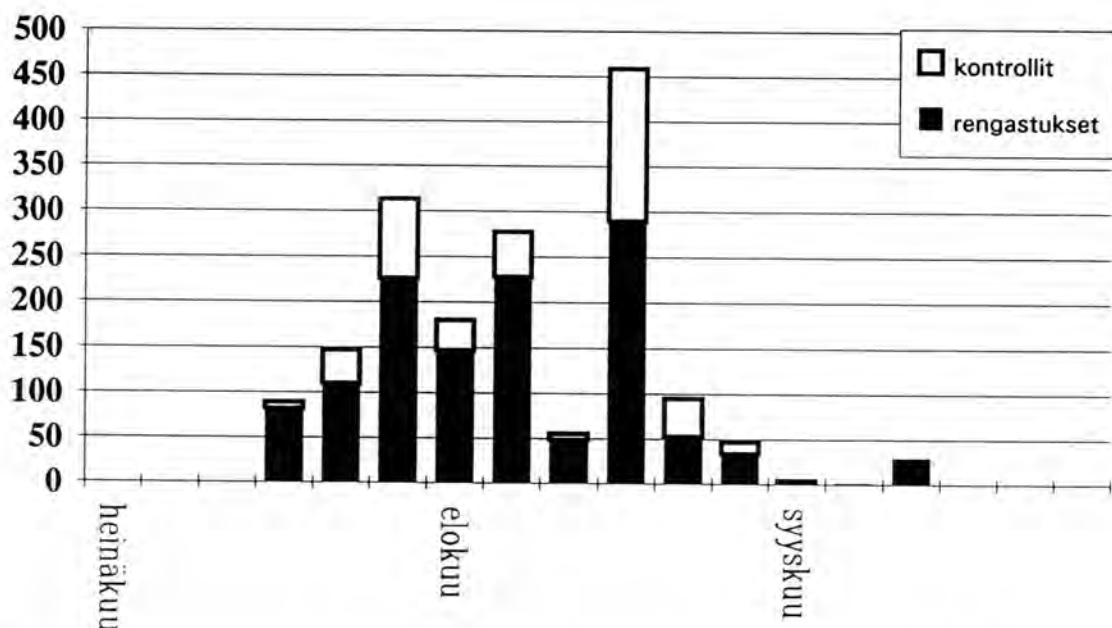
Valkoviklo (*T. nebularia*). 27.6.-23.8.1990, 23.6.-25.8.1991. Kauden 1990 havaintosumma oli normaali. Paras päiväsumma laskettiin heti muuttokauden aluksi: 1.7. 24 p (Raasio + Musti). Vanhojen lintujen heinäkuu oli hiljaista aikaa, sillä yli kymmenen linnun päästiin enää vain kerran: 14.7. 3 p + 8 m. Elokuussa tahti ei enää parantunut ja kuun parhaaksi kuittauksiksi jäi 15.8. vaatimattomat 6 p. Mustin havaintosumma oli vain 13 yks.

Syksyn 1991 havaintosumma oli kaikkien aikojen suurin. Heinäkuussa lintuja tavattiin päivittäin. Yli kymmenen linnun päiviä oli 11. Parhaat summat: 21.7. 1 p + 19 m ja 25.7. 3 p + 17 m. Elokuussa kymmenen linnun raja ylitetiin enää viitenä päivänä, eniten 9.8. 15 m ja 12.8. 5 p + 10 m. Mustista keksittiin syksyn mittaan vain neljä koipeiliä.

Metsäviklo (*T. ochropus*). 17.6.-22.8.1990, 25.6.-17.8.1991. Syksyllä 1990 lietteiltä löytyi vain yksittäisiä nokkijoita. Mustissakin havaittiin vain viisi lintua. Seuraavalla muuttokaudella metsäviklot tuntuivat viihtyvän paremmin rannan rehujen suojissa. Havaintosummaennätys paranikin reilusti. Silti mitään tungosta ei ollut; yli viiden linnun kasoja todettiin vain kerran (13.7. 7 p). Mustin summa 1 yks.!

Liro (*T. glareola*). 17.6.-23.8.1990, 15.6.-27.8.1991. Liro ei ole koskaan ollut Raasiassa mikään massalaji - ilmeisesti avoimet lietteet eivät sovi lajin makuun. Syksyllä 1990 päästiin hieman keskimääräistä parempaan havaintosummaan. Heinäkuun 5-10 linnun päivistä erotui selvästi kolme huippupäivää: 5.7. 53 p, 12.7. 56 p/m (Raasio + Musti) ja 14.7. 37 p. Nuorten lintujen muut- taessa elokuussa määrät pysyivät samanlaisina. Vilkkaimmat päivät: 7.8. 42 m+p, 11.8. n. 20 p + 10 m ja 13.8. 17 p + 11 m. Mustin summa 70 yks.

Syksy 1991 oli kelpo lirokausi; havaintosumma kipusi

Kuva 2. Kahlaajarengastukset ja -kontrollit viiden päivän jaksoissa Raasiossa syysmuuttokaudella 1991.

uuteen ennätykseen. Myös liirengastuksia kertyi ennätysmäisesti. Heinäkuussa yli 20 liron päiviä oli yhdeksän. Ruuhkaisimmat hetket: 17.7. 27 p + 27 m, 27.7. 35 p + 7 m ja 30.-31.7. 50 p. Elokuun ensimmäisen kolmanneksen aikana listattiin päivittäin vähintään 20 lintua, eniten 2.8. n. 60 p + 11 m, 5.8. 45 p ja 11.8. n. 35 p. Meno tyssäsi kokonaan heti kuun puolenvälin jälkeen. Mustista ilmoitettiin vain kolme yksilöä.

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*). 17.6.-20.8.1990, 25.6.-27.8.1991. Hieman runsaampi esiintyminen kuin edellisvuosina. Määrät pysyivät tasaisina molempina syksyinä läpi muuttokauden. Huippukauden määrät eivät olleet kovin järjestyttäviä: v. 1990 27.7. 12 p, 2.8. 12 p ja 6.8. 25 p (Raasio + Musti) sekä v. 1991 16.7. 15 p ja 21.7. 12 p. Mustin määrät 32 + 16 yks. (1990 + 1991).

Karikukko (*Arenaria interpres*). Altaiden neljäs havainto: 25.8.1990 1 juv p.

Vesipääsky (*Phalaropus lobatus*). 12.7.-20.8.1990, 8.7.-19.8.1991. Syksyn 1990 kaikki merkaukset: 12.7. 2 ad p, 13.-14.7. 1 ad p, 15.7. 3 ad, 20.7. 2 ad p, 23.7. 1 ad p ja 20.8. 1 juv p (Musti). Seuraavana muuttokautena neulanokkia havaittiin kiitettävästi. Lukuisten 1-2 linnun päivien lisäksi todettiin peräti viisi vähintään viiden yksilön päivää: 19.7. 5 ad p, 20.7. 16 p, 10.8. 35 p (Raasio + Musti), 11.8. 19 p (Musti) ja 19.8. 11 p/m. Eipä ihme että muutama harhautui katiskoihinkin.

Rengastus Raasiossa

Kahlaajien katiskapyynti oli aktiivisempaa kuin aikaisempina syksyinä. Käytössä oli 10-11 perusmallista katiskaa + puolenkymmentä johdinaitojen päissä käytettyä pienempää ns. päätykatiskaa. Muutamana päivänä viritettiin lisäksi pari rastasverkkoa, mutta verkkosaalis oli olematon. Kahlaajia pyydettiin 25.6.-13.9.1990 yhteensä 46 päivänä (n. 400 h) ja 16.7.-12.9.1991 yhteensä 44 päivänä (n. 730 h) (v. 1987-89 vastaavasti 20, 42 ja 16 päivänä). Päärengastajalle maksetun päivärahan turvin saatiin erityisesti kaudelle 1991 järjestettyä jatkuvaa pyyntiä pitkeksi jaksoiksi.

V. 1990 kihlattiin 802 kahlaajaa (+ 299 kontrollia) ja v. 1991 vastaavasti 1242 (+452) (taulukko 3). Hikiimpiä rengastusvaiheita elettiin elokuun puolivälissä (kuva 2). Lisäksi v. 1991 katiskoista saatiin rengastettavaksi 315 ei-kahlaajalintua (taulukko 4). Ulkomaille rengastetuista kahlaajista saatiin syksyllä 1990 seitsemän kontrollia (Ruotsi 2, Bulgaria, DDR, Iso-Britania, Italia, Puola) (+ yksi ko-

Taulukko 3. Raasiassa rengastettujen (=r) ja kontrolloitujen (=k) kahlaajien määrät syksyinä 1990 ja 1991 sekä rengastussummat v. 1987-91.

laji	1990		1991		1987-91 reng.
	r	k	r	k	
pikkutylli	40	13	66	58	211
tylli	89	35	18	-	184
kapustarinta	-	-	-	-	1
tundrakurmitsa	-	-	-	-	7
töyhtöhyppä	-	-	1	-	1
isosirri	1	-	-	-	2
pulmussirri	2	-	-	-	4
pikkusirri	253	148	455	267	1067
lapinsirri	73	50	66	24	178
kuovisirri	49	7	13	4	80
suosirri	102	37	156	67	430
jänkäsirriäinen	4	1	-	-	4
suokukko	80	-	77	6	193
jänkäkurppa	-	-	1	-	1
taivaanvuohi	1	-	27	-	28
lehtokurppa	-	-	1	-	1
isokuovi	-	-	3	-	3
mustaviklo	-	-	15	-	16
punajalkaviklo	-	-	-	-	2
valkoviklo	-	-	31	2	31
metsäviklo	2	-	7	-	9
liro	60	7	255	17	371
rantakurvi	-	-	-	-	1
rantasipi	46	1	47	4	165
karikukko	-	-	-	-	1
vesipääsky	-	-	3	3	3
yhteensä	802	299	1242	452	2994

timainen kaukokontrolli) ja v. 1991 yksi kontrolli (DDR). Tähän mennessä (v. 1987-91) Raasiassa on rengastettu 2994 kahlaajaa (yht. 26 lajia), joista kolmasosa on pikkusirrejä. Rengastuksen yhteydessä miltei kaikki yksilöt on mitattu (7 biometristä mitta). Myös siipisulkasatotilanne on selvitetty. Biometristä aineistoa olemme parhaillaan siirtämässä ATK-käsittelyyn.

Rengastajina ovat toimineet vuosina 1990-1991 Paavo Liimatta (223 kahlaajarengastusta), Eelis Rissanen (282), Jyrki Pynnönen (10), Petro Pynnönen (1011) ja Markku Ukko-

Taulukko 4. Raasiassa rengastetut linnut kahlaajia luokunottamatta syksyllä 1991.

laji	lukumäärä
varpushaukka	1
tavi	60
naurulokki	14
kalatiira	27
västäräkki	129
keltavästäräkki	81
lapinkirvinen	2
kitasku	1
yhteensä	315

nen (518). Pynnösen Petro ansaitsee erityis-maininnan molempien syksyjen urakoinnistaan. Kati Könönen on kunnostautunut erityisen aktiivisena pussityttönä.

Heinä-elokuussa 1991 kokeiltiin nauhuria kahlaajien huokuttelemiseksi. Nauhuri asetettiin rannalle katiskoiden lähetyville ja nauhalt soitettiin viklojen, sirrien ja kurppien soidin- ja kutsuääniä. Nauhuri näytti tehoavan jonkin verran vikloihin. Erityisesti lirot ja valkoviklot kerääntyivät altaan muista osista katiskojen liepeille lajiensa äänten vetäminä (vrt. liron ja valkoviklon rengastusmäärät). Sirreihin ei nauhurin äänillä tuntunut olevan suurempaa vaikutusta.

Katiskasaalis oli hyvin samantyyppistä kuin edellisyyksynäkin. Eniten rengastettuja lajeja olivat v. 1990 pikkusirri, suosirri ja tylli sekä v. 1991 järjestyksessä pikkusirri, liro ja suosirri. Syksyllä 1990 saatiin sisämaasijaintimme huomioon ottaen vangittua kiitettävän paljon kuovisirrejä. Syksyn 1991 rengastustilastossa on pantava merkille pikkusirrin ja viklojen korkeat määrät sekä tyllirengastusten vähyys. Uusiksi Raasion rengastuslajeiksi (kahlaajat) saatiin v. 1990 jänkäsirriäinen, taivaanvuohi ja metsäviklo sekä seuraavana vuonna töyhtöhyppä, jänkäkurppa, lehtokurppa, isokuovi, valkoviklo (31 yks.!) ja vesipääsky.

Muista rantalajeista katiskoihin erehtyi

erityisesti västäräkkejä ja keltavästäräkkejä (taulukko 4). Myös rannalla rypeneitä taveja saatiin v. 1991 renkaisiin ihan mukavasti. Tulevana kesänä tavoittemme on rakentaa veteen sijoitettava iso vesilintupyödyys ja käynnistää vesilintujen entistä tehokkaampi pyynti.

Kiitokset

Kaikki havainnoijat ansaitsevat kiitoksen uurastuksestaan. Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys on tukenut apurahan avulla molempina vuosina Raasion toimintaa. Eelis Rissanen muotoili jutun diagrammit.

Havainnoijat

Suluissa on mainittu käyntikertojen määrä syksyllä 1990 + syksyllä 1991.

Inkeri Ahonen (0+3), Artturi Björk (2+0), Erkki Björk (13+5), Marko Eklund (2+0), Heidi Hannula (0+2), Mika-Petri Harju (1+1), Aimo Hartikainen (8+12), Santtu Hartikainen (0+4), M. Hovi (1+0), Jukka Hujala (3+1), Mikko Huju (0+3), Osmo Huupponen (4+4), J. Ikola (1+0), Timo Immonen (5+1), Jani Kaaro (7+0), Antti Kettunen (17+4), Jaakko Kettunen (33+24), Henna Kokko (1+0), Harri Kontkanen (1+0), Heikki Kotilainen (13+5), Anne-Mari Kärkkäinen (5+9), Kati Könönen (11+17), Jaakko Liimatta (1+0), Paavo Liimatta (25+3), Antero Lindholm (3+4), Arvi Meklin (0+4), A. Mikkola (1+0), Allan Nyssönen (2+1), Paavo Ojanen (0+1), Ari Parviainen (1+0), J. Piipponen (0+4), Jarmo Pirhonen (3+0), Jyrki Pynnönen (23+31), Mervi Pynnönen (0+1), Petri Pynnönen (0+1), Petro Pynnönen (28+34), Eelis Rissanen (15+24), Juhani Rissanen (38+18), Tuula Rissanen (1+0), Adrian Royle (0+3), Kalle Ruokolainen (24+33), Timo Ruotsalainen (4+1), J. Ruppä (1+0), Helena Rönkä (0+1), Risto Rönkä (0+1), Kari Saukkonen (1+0), Florian Schöne (0+2), Petteri Tolvanen (0+3), Markku Ukkonen (37+28) ja Juha Varrela (0+1).

- Markkinointi
- Mainonta
- Suunnittelu
- Konsultointi

HELSINGIN SANOMAT -til.palvelut

Oy SUOMUSJÄRVI GROUP Ltd

PL 106 70101 Kuopio Vuorikatu 22 A

949 534 762 (971) 142 910

Kevätmuutto 1991 Pohjois-Savossa

Eelis Rissanen ja Anne-Mari Kärkkäinen

Kuva: Markku Ukkonen

Tämä katsaus sisältää kevään 1991 muuttohavainnot yleisimpien muuttolintujen sekä muutamien vaelluslintujen osalta.

Havainnoijat, havainnointikunnat ja -aktiivisuus

Katsauksessa on mukana seuraavien henkilöiden havaintoja. Kursivoidut nimet eivät ole yhdistyksen jäseniä. Nimilyhenteinä on käytetty standardilyhenteitä: Pentti Alaja, Erkki

Björk, Timo Filipoff, Heidi Hannula, Aimo Hartikainen, Pertti Hartikainen, *Santhu Hartikainen*, Antti Holopainen, Patrick Hublin, *Anneli Hujala*, Jukka Hujala, Timo Hämäläinen, *Anne Hölttä*, Harri Hölttä, *Pekka Hölttä*, *Esa Ikäheimo*, Tuomo Jalkanen, *Eila Karki*, Jaakko Kettunen, Jorma Knuutinen, Heikki Kotilainen, Anne-Mari Kärkkäinen, Osmo Liimatainen, Paavo Liimatta, *Irja Malmivuori*, Raisa Malmivuori, *Jarmo Pirhonen*, Petro Pynnönen, Juha Pääkkönen, Eelis Rissanen, Juhani Rissanen, Kari Rissanen, Adrian Ro-

yle, Kalle Ruokolainen, Toivo Räsänen, Helena Rönkä, Risto Rönkä, Marja Salo, Kari Saukkonen, *Juhani Savolainen*, Veli-Matti Sorvari, *Pekka Sovinen*, Ari Tanskanen, Jorma Tuomainen, Markku Ukkonen, Visa Uusi-paikka, Juha Väättäin, Veli-Matti Väänänen ja Asko Yli-Kauppila.

Muutamien henkilöiden havainnot on kerätty Riistaveden Lintutornin havaintovihkosta.

Havaintoja saatiin seuraavien kuntien alueilta: Iisalmi, Juankoski, Kaavi, Karttula, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Maaninka, Nilsiä, Rautalampi, Siilinjärvi, Suonenjoki, Tuusniemi, Varkaus, Varpaisjärvi ja Vehmersalmi. Kuopion Riistavesi on huomioitu erikseen.

Havainnointiaktiivisuus oli keväällä 91 hyvä, mutta ei aivan samalla tasolla kuin keväällä -90.

Kevään sää ja muuton kulku

Parin aikaisen kevään jälkeen palattiin normaaliin rytmiin. Saapumisennätyksiä ei kirjattu kuin muutaman lajin osalta.

Ensimmäinen muuttajaksi tulkittava lintu havaittiin jo tammikuun lopulla, kun yksinäinen pulmunen pyrki selväpiirteisesti kohden pohjoista täysin talvisissa olosuhteissa. Tästä eteenpäin muuttolintuja saatiinkin odotella. Ensimmäisen kerran lämpötilat kipusivat plus-san puolelle helmikuun lopussa ja maaliskuun alussa. Tämä ei vielä kuitenkaan herätellyt muuttolintuja liikkeelle. Maaliskuun keskivälikin oli aika kylmää ja vasta loppukuun lämpimät kelit toivat mukanaan ensimmäiset muuttajat. Lämmin sää jatkui huhtikuun alussa, jolloin saapuivat ensimmäiset vesilinnut. Myös joutsenten ensimmäinen huippu ajoittui huhtikuun alkupuolelle. Huhtikuun keskivälillä oli kylmää, joka näkyy selkästi lähes kaikkien tuohon aikaan saapuvien muuton kulussa, erityisesti isojen lintujen ja petolintujen. Loppukuuta kohti ilma lämpeni öiden ollessa edelleenkin viileitä. Isojen lintujen ja

petolintujen päämuutot ajoittuivatkin tähän ajanjaksoon. Toukokuu oli alkukuussa lämpöoloiltaan vähän normaalia kylmempi, joka hidastutti hyönteissyöjien saapumista. Kuun loppupuoli oli suhteellisen lämmintä ja loppupuolen saapujat ehtivätkin ajallaan.

Katsauksen rakenne

Katsaus noudattelee rakenteeltaan aikaisempien vuosien mallia. Lajinimen jälkeen on suluissa vuosilta 65-90 havaitut ensimmäinen keskimäinen ja viimeinen saapumisaika, sekä niiden vuosien määrä, joilta havaintoja ko. lajista on käytettävissä. Jokaisen lajin kohdalla on vahvennettu lajin ensimmäinen saapumispäivä, paitsi joidenkin vaelluslintujen kohdalla viimeinen tai muuten mielenkiintoa herättävä päivämäärä. Tällä pienellä yksityiskohdalla helpotetaan toivon mukaan katsauksen luettavuutta. Ensimmäisiä havaintoja lueteltaessa ei havaintoja ole eritelty, mikäli laji on havaittu samana päivänä kolmessa tai useammassa paikassa (poikkeuksia: petolintu tai muuten mielenkiintoinen havainto). Mikäli havainnossa on havainnoijia ollut enemmän kuin kolme, niitä ei ole erikseen lueteltu. Isojen lintujen sekä yleisimpien petolintujen muutto-summat on laskettu yhteen viiden vuorokauden jaksoilta ja ne on kuvattu pylvädiagrammeina (kuvat 1, 2 ja 3).

Käytetyt lyhenteet

p = paikallinen

m = muuttava

k = kiertelevä

v = vaeltava

Ä = laulava

ä = muuten ääntelevä

σ = koiraat

♀ = naaraat

5 m/a3 = m tai p /parvessa tai paikassa

Maallikko/Havainnon varmistaja

Havainnot lajeittain

Vesilinnut

Kuikka *Gavia arctica* (15.4.-5.5.-13.5./24). Ensimmäinen huhtikuun puolella: **26.4.** 1 p Rau Sänäsalmi (TJa). Seuraava vappuna 1.5. 2 p + 1 m Jua Pisankoski (JuV). Kerääntymisiä tai huippuja ei ilmoitettu.

Silkkiuikku *Podiceps cristatus* (8.4.-22.4.-30.4./26). Verrattain aikaisin: **13.4.** 1 p Jua Ruislampi (IM) ja 22.4. 1 p Kuo Kallasillat (AHa, JKe, PPy). Mitään kerääntymisiä ei ilmoitettu!

Härkälintu *P. griseigena* (25.4.-10.5.-18.5./15). Ensimmäiset: **12.5.** 1 ä Rau Iisvesi 13.5. 1/1 p Rau Iisvesi (TJa).

Mustakurkku-uikku *P. auritus* (26.4.-8.5.-15.5./21). Ensimmäiset hiukan keskimääräistä myöhemmin. Ohessa kaikki havainnot: **14.5.** 1 rysään kuollut yks. Nil Kankainen (Pitäjälainen) ja 15.5. 2 p joista toinen kuollut verkkoon Nil (JuV) sekä 16.5. 1 p Vjä Sopenjärvi (HHö). Tulevaisuus ei vaikuta lupaavalta ainakaan näiden ilmoitettujen havaintojen perusteella.

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*. Seuraavat havainnot muuttokaudelta: **26.4.** 1 Ä Vrk Ruokojärvi (Hko) ja 1 Ä Maa Valkeinen (JPä) ja 1 lentävä Maa Lapinjärvi (JPä) sekä 28.4. 1 Ä Maa Keskimäinen (JPä).

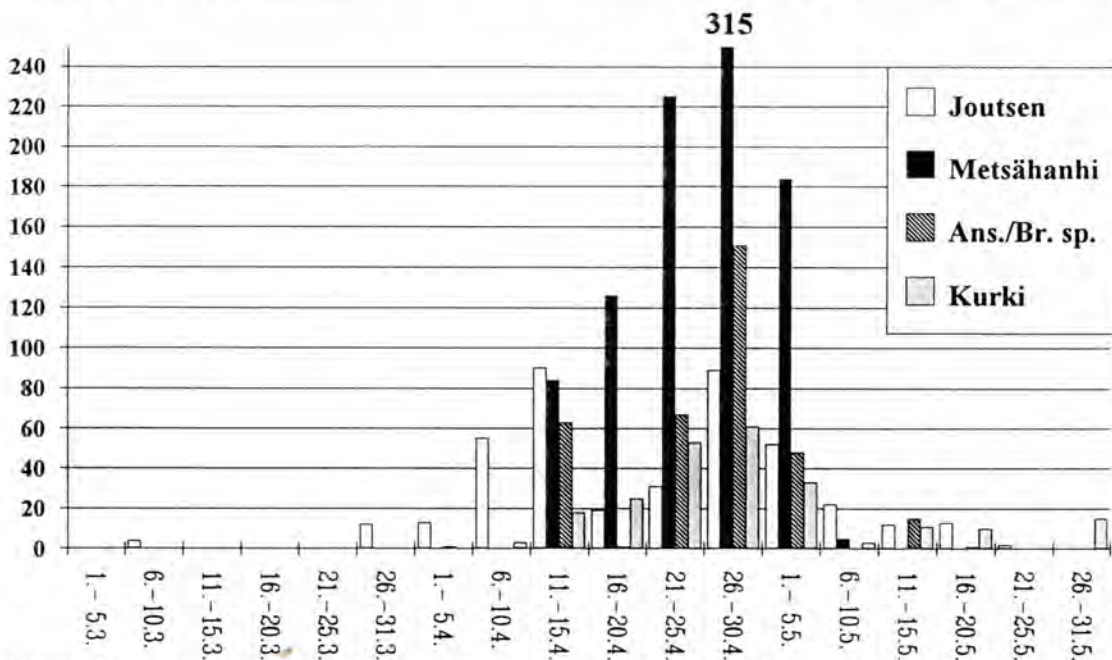
Laulujoutsen *Cygnus cygnus* (24.2.-6.4.-24.4./23). Ensimmäiset maaliskuussa: **8.3.** 4 m Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 28.3. 2 m Kuo Puijonlaakso (HHa). Huippuna 28.4. 31 p/m Rii Ij (JTU). Koko kevään havaintosumma, 414 yksilöä, on suuri. Lajin muuton kulku viiden vuorokauden jaksoissa näkyy kuvassa 1.

Kanadanhanhi *Branta canadensis*. Rautalammin ulkopuolelta seuraavat havainnot: **10.4.** 1 p Vjä Jokijärvi (HHö), 20.4. 1 p Kuo Kallasillat (monet), 30.4. 1 p Maa Lapinjärvi (JHu), 1.5. 1 p Maa/Sii Keskimäinen (ER, MU). Kaksi viimeistä havaintoa lienevät samasta yksilöstä.

Metsähanhi *Anser fabalis*. (7.4.-18.4.-30.4./25). Aikaisimmat suhteellisen aikaisin: **11.4.** 1 p ja 1 m Rii Ij (PPy) ja 1 m Kuo Jännevirrankylä (PPy) sekä 12.4. 9 m Nil Pieksänkösken (maallikko/ER) ja yht. 12 p/m Rii Ij (PHu, JKe). Huippuna 27.4. 50 p Sii Kevätön (PSo). Metsähanhien kokonaissumma erityisen suuri (939 yks!). Lajilleen määrittämättömiäkin hanhia havaittiin normaalia enemmän (347 yks.).

Tundranhanhi *A. albifrons*. Yllättävän runsaasti havaintoja. Kaikki havainnot: **21.4.** 1 p 37:n metsähanhen mukana Sii Aappola (MU), 22.4. 4 m Nil Ranta-Sänkimäki (JRi), toukokuussa 80 m Maa Kinnulanlahti (VMV), 8.5. 13 m Pie Pentinsuo (JTU) ja 11.5. 23 p Rii Ij (JKe).

Sinisorsa *Anas platyrhynchos* (19.3.-5.4.-21.4./21). Ensimmäiset: **30.3.** 4 p Rau Tyyrinvirta (AHa) ja 5.4.

Kuva 1. "Isojen" lintujen muutto viiden vuorokauden jaksoissa keväällä 1991.

20¹19 Kuo Kallansillat (HHa, KRu). Kohtalaisia kerääntymiä seuraavasti: 13.4. n. 50 p Rii lj (AHa), 14.4. n. 80 p Maa Lapinjärvi (MU) ja 28.4. n. 65 p Sii Jännevirta (KRu, MU).

Jouhisorsa *A. acuta* (25.3.-23.4.-7.5./26). Selvästi keskimääräistä aikaisemmin: 13.4. 10¹19 p Vjä Jokijärvi (HHö) ja 14.4. 10¹19 Vjä Korpijärvi (HHö). Mukavahko kerääntymä 1.5. n. 60 p/k Maa Lapinjärvi + Valkeinen. (ER, MU).

Haapana *Anas penelope* (13.4.-26.4.-7.5./26). Ensimmäiset aikaisin: 14.4. 10¹19 Kuo Kallansillat (PPy) ja 16.4. 10¹19 Nil Ranta-Sänkimäki (JRI). Kerääntymät mukavahkoja: 1.5. n. 70 p Maa Lapinjärvi + Keskimäinen (ER, MU) ja 12.5. 72 p Sii Iso-Jälä (MU).

Tavi *A. crecca* (11.4.-19.4.-1.5./26). 11.4. 10¹19 p Kuo Jännevirta (PPy) ja 12.4. eri puolilla. Pienehköjä kerääntymiä 28.4. 44 p Sii Jännevirta (KRu, MU) + n. 50 p Rii Lj (monet).

Heinätavi *A. querquedula* (14.4.-30.4.-18.5./24). Ensimmäiset keskimääräisesti: 1.5. eri puolilla ja 4.5. 10¹19 p Rii Lj (AHa, JKe). Kaiken kaikkiaan lajista ilmoitettiin havaintoja vähän.

Lapasorsa *A. chryseata* (14.4.-27.4.-10.5./25). Vähän keskimääräistä aikaisemmin: 19.4. 1 p Maa Lapinjärvi (AHu, JHu) ja 20.4. 10¹19 p Rii Lj (monet).

Tukkasotka *Aythya fuligula* (4.4.-26.4.-10.5./25). Ensimmäiset suhteellisen aikaisin: 11.4. 1 p Maa Lapinjärvi (AHu, JHu) ja 14.4. 60¹19¹ Maa Lapinjärvi (PPy, MU) sekä 10¹19 p Maa Mustavirta (PPy). Huippuna pienehkö 1.5. n. 30 p Maa Lapinjärvi + Keskimäinen (ER, MU).

Punasotka *A. ferina* (13.4.-26.4.-8.5./26). Ensimmäiset aikaisin 14.4. 20¹19 p Maa Lapinjärvi (PPy, MU). Seuraava 23.4. Maa Lapinjärvi (AHu, JHu).

Telkkä *Bucephala clangula* (6.2.-6.4.-22.4./25). Varhaisimmat maaliskuun lopulla 27.3. ä Rau Säynätsalmi (TJa) ja 29.3. eri puolilla.

Alli *Clangula hyemalis* (24.4.-11.5.-23.5./18). Ensimmäiset: 14.5. n. 100 p Kuo Kelloniemi (EB), 15.5. n. 356 p/m Rau/Suo Iisvesi (TJa) ja 62 k/a2 Vjä Varpanen (HHö) sekä 20 p Sii Kevätön (PSo). Lisäksi seuraavat havainnot: 19.5. ä Rau/Suo Iisvesi (TJa), 22.5. 1 ä Nil Eitikka (AHö), 26.5. 10¹ p Sii Juusvesi (MU). Koko kevään summa n. 540 yks. on selvästi pienempi kuin muutamana aikaisempaan keväänä, mutta silti ihan kohtuullista luokkaa.

Kuva: Pentti Alaja

Ensimmäinen muuttava kanadanhanhi ilmestyi 10.4.

Mustalintu *Melanitta nigra* (18.4.-6.5.-22.5./15). Seuraavassa lueteltu kaikki havainnot: 27.4. 10¹ Sii Jännevirta (AHa, JKe), 14.5. n. 100 p Kuo Kelloniemi (EB), 15.5. 14 m Rau/Suo Iisvesi (TJa) ja 15 p Vjä Varpanen (HHö) sekä n. 100 p Sii Kevätön (PSo). Kevään kokonaissumma mukava 230 yks.

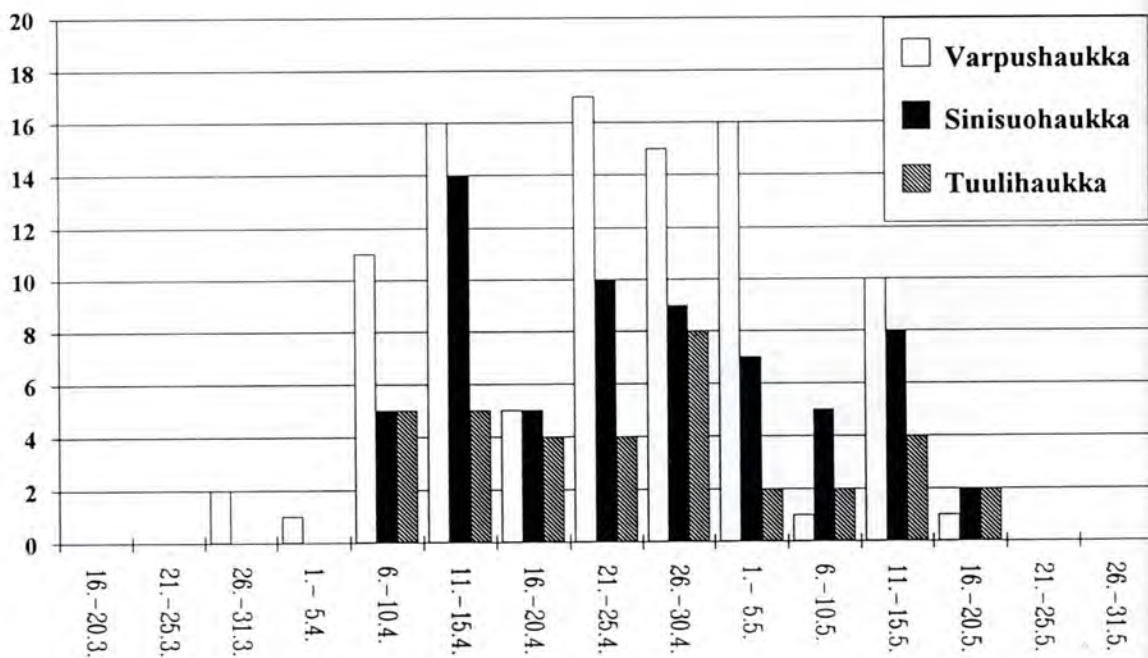
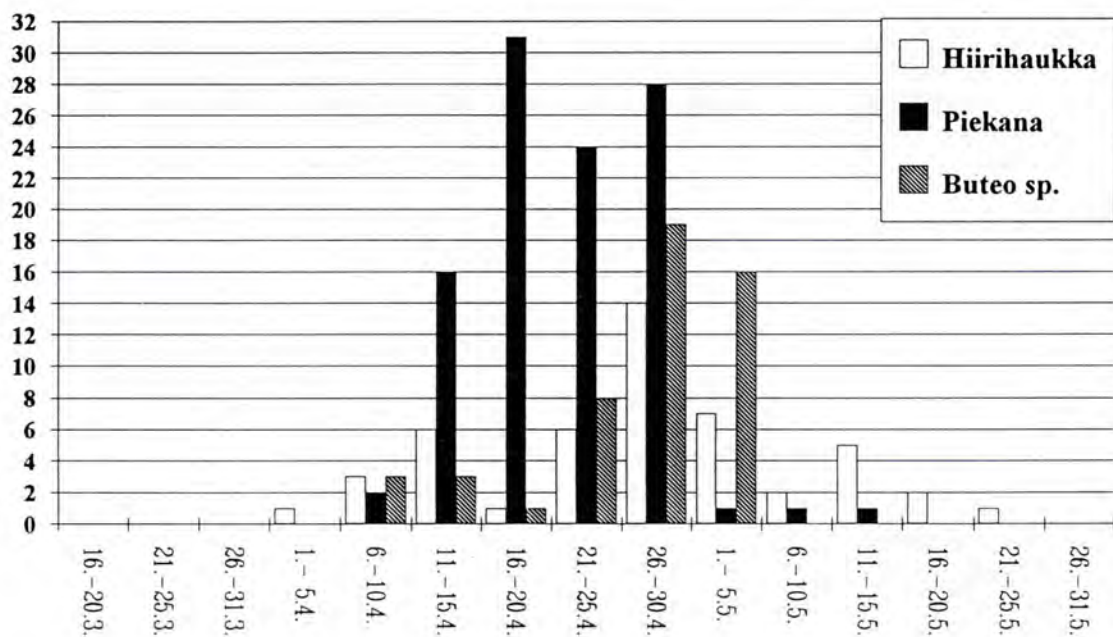
Tukkakoskelo *Mergus serrator* (17.4.-1.5.-16.5./20). 27.4. 10¹19 p Kuo Kallansillat (JRI) ja 11.5. 1 p Kuo Kelloniemi (EB).

Isokoskelo *M. merganser* (6.2.-1.4.-26.4./20). Ensimmäiset maaliskuussa: 17.3. 2 p Vrk Siitinselkä (HRö, RRö) ja 29.3. 3 p Rau (AHu, JHu) sekä 10¹ p Kuo Kallansillat (HHa, JKe).

Uivelo *M. albellus* (13.4.-28.4.-10.5./23). Havaintoja aikaväliltä 14.4.-4.5. yhteensä 25 yksilöstä. Ensimmäiset: 14.4. 10¹ k Vjä Sopenjärvi + Jokijärvi (HHö) ja 25.4. 20¹19 p Kuo Kallansillat (JKe). Viimeiset 4.5. 30¹19¹ Rii lj (JKe). Kevään summa normaalia luokkaa.

Petolinnut

Lajilleen määrittämättömistä haukoista Buteo sp:tä havaittiin 50 yksilöä (kuva 2.), joka on summana tavanomaista suurempi. Muita tun-

Kuvat 2 ja 3: Hiiirihaukan, piekanan ja *Buteo sp.*n (ylh.) sekä varpus-, sinisuo- ja tuulihaukan (alh.) muuton eteneminen keväällä 1991.

nistamattomia havaittiin seuraavasti: Buteo/ Pernis 2 yks., Accipiter sp. 3 yks., isoja petoja 6 yks., Falco sp 5 yks., pikku Falco 2 yks. ja pieniä petoja 3 yks.

Hiirihaukka *Buteo buteo* (24.3.-12.4.-29.4./26). Varhaisimmat huhtikuun alussa: 5.4. 1 m Nil Pajulahti (JRI) ja 7.4. 1 m Maa Lapinjärvi (AHa, JKe). Muutosumma 48 yks. normaalia suurempi. Tarkempi muuton kulku kuvassa 2.

Piekana *B. lagopus* (31.3.-15.4.-29.4./26). Ensimmäiset kuten hiirihaukalla: 7.4. 1 m Kuo Huuha (EB) sekä 8.4. 1 m Kuo Huuha (EB). Enimmillään 20.4., jolloin havaittiin 28 p/m. Kevään summa 104 yks. (ks. kuva 2.).

Mehiläishaukka *Pernis apivorus* (3.5.-14.5.-25.5./15). Ainoastaan kolme havaintoa: 5.5. 1 m Nil Ranta-Sänkimäki (JRI), 19.5. 1 m Lep Oikearanta (ERi, MU) ja 26.5. 1 m Sii Jälä (MU).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*. Ensimmäisiä muuttaviksi tulkittavia: 29.3. 1 m/k Nil Eitikka (HHö) ja 4.4. 1 p Vjä Sopenjärvi (HHö). Keväältä ilmoitettiin 13 kiertelävää/muuttavaa yksilöä.

Varpushaukka *A. nisus*. Ensimmäisiä muuttavia: 5.3. 10° p Kuo hautausmaa (PPy) ja 29.3. 1 m Rau Tyrvinvirta (JHu). "Nissejä" on joinakin keväinä ilmoitettu laiskasti; tämän kevään summa 95 yks. on kuitenkin normaalia suurempi. Muuton kulku kuvassa 3.

Kalasääski *Pandion haliaetus* (12.4.-21.4.-27.4./26). Kevätkaudelta havaintoja seuraavasti: 25.4. 1 k Kuo Pelonniemi (KSa), 28.4. 1 k Rii Ij (monet) ja 1 m Kuo Kelloniemi (EB) sekä 1.5. 1 yks. Lep Saamainen (HHa), 4.5. 2 p Rau Niinivesi (TJa) ja 1 k Rii Ij (AHa, JKe) sekä 5.5. 3m/43 Rau Etelä-Saikari (TJa), 8.5. 1 p Rii Ij (AHo, ER), 10.5. 1 m/saal. Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 11.5. 1 m/saal. Rau Etelä-Saikari (TJa).

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus* (12.4.-30.4.-19.5./18). Ensimmäiset aikaisin: 14.4. 10° p Maa Lapinjärvi (MU) ja 24.4. 10° p Maa Patalahti (JRI). Huhti-toukokuulta vielä seuraavat havainnot: 27.4. 19 m Rii Ij (AHa, JKe), 28.4. 10° p Sii Aappola (MU), 1.5. 10° 19 p Maa/Sii Keskimäinen (ER, MU) ja 19 saal. Rii Ij (HHa) sekä 3.5. 20° Maa Lapinjärvi (HRö, RRö).

Sinisuhaukka *C. cyaneus* (8.4.-16.4.-26.4./25). Ruutisti pari päivää aikaisemmaksi ennätystään: 6.4. 10° k Vjä Sopenjärvi (HHö). Seuraavat 7.4. peräti kolmella paikalla: 10° m Rau Etelä-Saikari (TJa), 10° p Sii Koi-vusaari (JHu) ja 10° k Nil Hanhisalmi (ER). Kevään

summa yllättävän suuri 65 yks! Yksilöt jakaantuvat verrattain tasaisesti koko kevälle (ks. kuva 3.)

Nuolihaukka *F. subbuteo* (14.4.-8.5.-26.5./23). Yksi havainto: 6.4. 1 m Lep Paukarlahti (HRö, RRö).

Ampuhaukka *F. columbarius* (14.2.-6.4.-30.4./24). Havaintoja aikaväliltä 4.4.-11.5. yhteensä 16 yksilöstä. Ensimmäiset: 4.4. 1 m Sii kk (MU) ja 10° p Vjä Sopenjärvi (HHö) sekä 6.4. 1 m Maa Mustavirta (MU, KRu). Viimeisiä: 10.5. 10° p Jua Pisankoski (JuV) ja 11.5. 1 p Sii kk (MU).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus* (14.3.-11.4.-26.4./25). Ensimmäiset verrattain aikaisin: 6.4. 10° k Lap Lapinaho (HHö) ja 1 m Jua Pisankoski (JuV) sekä 8.4. 1 m Kuo Huuha (EB), 10° k Nil Reittiö (HHö) ja 1 p Lap Puoliväli (maallikko/HHö). Kevään summa 36 yks. on normaalia suurempi. Lajin muuton kulku on esitetty kuvassa 3.

Rantakanat ja kurki

Kurki *Grus grus* (4.4.-16.4.-22.4./26). Hiukan keskimääräistä aikaisemmin: 7.4. 2 p Rii Ij (PHu, PLi) ja 8.4. 1 ä (p) Vjä Sopenjärvi (maallikko/HHö). Muuttokauden summa 232 yks., joka on normaalia suurempi. Kuvassa 1 näkyy muuton kulku, josta voi todeta selkeän huipun ajoittuvan huhtikuun loppupuoliskolle. Mitään suurempia parvia ei perinteiseen keväiseen tapaan havaittu.

Luhtahuitti *Porzana porzana* (27.4.-13.5.-3.6./14). Yllättäen ei ilmoitettu kevätmuuttohavaintoja!

Luhtakana *Rallus aquaticus*. Ainoa ilmoitettu havainto: 29.5. 19 ä Sii Kevätön (JPä) ja kesäkuussa Maa Kinnulanlahti (VMV).

Ruisräikkä *Crex crex*. Yksi havainto: 28.5. 1 Ä Maa Kinnulanlahti (MS).

Nokikana *Fulica atra* (30.3.-22.4.-18.5./23). Aikaisimmat: 11.4. 2 p Kuo Jännevirta (JKe, PPy) ja 13.4. 1 p Kuo Jännevirta (HHa, PHu, ER).

Kahlaajat

Meriharakka *Haetomapus ostralegus* (21.4.-9.5.-23.5./17). Kaiken kaikkiaan kaksi havaintoa: 3.5. 1 p Kuo Sorsasalo (JRI) ja 14.5. 1 p Kuo Kelloniemi (EB).

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus* (8.3.-30.3.-10.4./26). Ensimmäiset suunnilleen keskimääräisen aikaan: 28.3. 1 p Vjä Korpjärvi (maallikko/HHö) ja 30.3. 2 p Kuo Kallansillat (AMK, ER) sekä 11 yks. Rau (AHa, JKe).

Tylli *Charadrius hiaticula*. Yksi ainoa havainto: 11.5. 1 p Rii lj (JKe).

Pikkutylli *Charadrius dubius* (18.4.-28.4.-10.5./22). Aivan ajallaan: 27.4. 4 p Sii Kasurila (MU) ja 1 p Rii lj (JKe) sekä 28.4. 1 p Sii Rissala (KRu, MU).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria* (4.4.-18.4.-29.4./24). Ensimmäiset aikaisin: 7.4. 8 p Rii lj (PHu, PLi) ja 11.4. ä Rii lj (PPy). Huippuna 16.5. n 280 p ja 18.5. 210 p Vjä Sopenjärvi ja Jokijärvi. Viimeinen kiertelijä keväältä 26.5. 1 k Sii Jälä (MU).

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago* (8.4.-20.4.-29.4./26). Varhaisimmat: 12.4. 1 p Vjä Sopenjärvi (HHö) ja n. 5 p Rii lj (PHu, JKe) sekä 13.4. eri puolilla.

Jänkäkurppa *Lymnocyptes minimus* (21.4.-6.5.-18.5./23). Kaikki havainnot: 10.5. 2 p Rii lj (JSa), 11.5. 1 p Sii Ahmo (MU) ja 25.5. 1 p Sii Ahmo (MU).

Lehtokurppa *Scolopax rusticola* (5.4.-18.4.-29.4./22). Yllättävän aikaisin: 7.4. 1 p Rau Etelä-Saikari ja 1 p Rau kk (JKn) sekä 8.4. 1 k Kuo Kallansillat (AMK, ER).

Kuovi *Numenius arquata* (3.4.-14.4.-24.4./26). 7.4. 1 p Rii lj (PHu, PLi) ja 8.4. 1 p Lep Timola (RRö). Huippuna 17.4. n. 70 p Sii Kevätön (PSo).

Pikkukuovi *N. phaeopus* (19.4.-30.4.-14.5./21). Havaintoja enemmän kuin muutamana aikaisempina keväänä. Ensimmäiset: 1.5. 1 m Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 2 m Nil Ranta-Sänkämäki (Jri) sekä 3.5. 1 m Rii lj (VMS). Huippuna 8.-10.5. enimmillään 12 p Rau Etelä-Saikari (TJa).

Punakuiri *Limosa lapponica*. Yksi havainto ilmoitettiin: 26.5. 1 m Kuo Kelloniemi (EB).

Rantasipi *Actitis hypoleucos* (10.4.-29.4.-8.5./22). Ensimmäiset: 23.4. 1 p Jua Pisankoski (JuV) ja 24.4. 1 p Jua Viitaniemi (JuV).

Metsäviklo *Tringa ochropus* (5.4.-20.4.-1.5./26). Aikaisimmat: 12.4. 1 p Rii lj (PHu, JKe) ja 13.4. eri puolilla.

Liro *T. glareola* (15.4.-30.4.-8.5./24). Keskimääräisesti: 30.4. Rii Keskimmäinen (AHu, JHu) ja 4.5. eri puolilla.

Punajalkaviklo *T. totanus* (23.4.-8.5.-19.5./23). Vain yksi havainto: 4.5. 1 p Rii lj (monet).

Mustaviklo *T. erythropus* (27.4.-6.5.-11.5./25). Ensimmäiset tavanomaiseen aikaan: 5.5. 1 p Vjä Jokijärvi (HHö) ja 8.5. 12 p Vjä Jokijärvi (HHö) sekä 12 p Rii Keskimmäinen (AHo, ER). Muut havainnot: 11.5. 6 p Rii lj (JKe), 12.5. 1 p Lep Konnus (HRö, RRö) ja 1-2 p Vjä Jokijärvi (HHö) sekä 18.5. 1 p Vjä Jouhilahti (HHö) ja 1 p Nil Ruokosjärvi (HHö) sekä 19.5. 1 p Rii lj (AHa, JKe).

Valkoviklo *T. nebularia* (14.4.-29.4.-7.5./26). Ensimmäiset: 27.4. 1 p Rii Keskimmäinen (AHa, JKe) ja 28.4. 1 m Jua Pisankoski (JuV).

Suokukko *Philomachus pugnax* (27.4.-4.5.-11.5./25). Varhaisimmat: 7.5. 2 p Maa Lapinjärvi (JHu, AHu) ja 10.5. 10 p Jua Kaunisharju (JuV).

Pikkusirri *C. minutus*. Yksi havainto kesäkuun alusta 2.6. 1 p Nil Palonurmi (PHA).

Lapinsirri *C. temminckii*. Kaikki havainnot: 27.5. 1 p Nil Palonurmi (PHA), 29.5. Sii Jälä (MU), 30.5. 3 p Nil

Palonurmi (PHa), 1.6. 2 p Vjä Sopenjärvi (HHö) ja kesäkuun alku 2 p Maa Kinnulanlahti (VMV).

Jänkäsirriäinen *Limicola falcinellus*. Kolme havaintoa: 25.5. 1 p Sii Raasio (EB), 31.5. 2 p ja 2.6. 1 p Nil Palonurmi (PHa).

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*. Havaintoja Nil Palonurmesta seuraavasti: 19.5. 9 p; 25.5. 6 p; 26.5. 5 p; 27.5. 4 p ja 9.6. 1 p (PHa). Muualta lisäksi kaksi havaintoa: 25.5. 2 p Kuo Vaajasalo (EB) ja 26.5. 1 k Nil Ruokosjärvi (HHö).

Kuva: Pentti Alaja

Ensimmäiset pikkutyylit saapuivat normaaliin aikaan (27.4).

Lokit -Tikat

Merilokki *Larus marinus*. Yhteensä kolme havaintoa: 12.3. Ves Tiitilänkylä (PA), 30.3. 1 juv p Rau Tyyrinvirta (AHa, JKe) ja 26.4. 1 m Kuo Huuhanmäki (EB).

Selkälokki *L. fuscus* (1.4.-16.4.-29.4./23). 6.4. 1 p Kuo Ryönänsalmi (TRä) ja 11.4. 3 p Kuo Kallansillat (HHa, JKe).

Harmaalokki *L. argentatus* (8.3.-30.3.-28.4./23). Ensimmäiset maaliskuun lopulla: 29.3. 1 p Kuo Kallansillat (HHa, JKe) ja 30.3 n. 20 p Kuo Kallansillat (ER, HRö, RRö) sekä 21 p Rau Tyyrinvirta (AHa, JKe).

Kalalokki *L. canus* (20.3.-14.4.-30.4./25). Aikaisimmat: 9.4. 5 p Lep Konnus (HRö) sekä us. Kuo Kallansillat (AHu, JHu) 10.4. us. Vrk (RRö).

Naurulokki *L. ridibundus* (21.3.-9.4.-21.4./25). Havaittiin 6.-7.4. eri puolilla. Mukavahkot kerääntymät: 14.4. n. 300 p Maa Mustavirta (PPy) ja 16.4. n. 450 p Kuo Kallansillat (PPy).

Pikkulokki *L. minutus* (25.4.-4.5.-14.5./24). Saapuu uskollisesti vapun tienoilla: 1.5. 2 p Maa Lapinjärvi (ER, MU) ja 4.5. 7 p Rii Keskimmäinen (AHa, JKe).

Kalatiira *Sterna hirundo* (26.4.-6.5.-13.5./25). Vähän keskimääräistä myöhemmin: 8.5. 1 m Kuo Kelloniemi (EB) ja 2 m Sii kk (MU) sekä 10.5. 1 p Vrk Huruslahti (RRö).

Uuttukyyhky *Columba oenas* (26.3.-12.4.-1.5./19). Havaintoja viidestä yksilöstä: 7.4. 1 p Sii Ahmo (MU), 8.4. 1 k Nil Reittiö (HHö), 16.-17.4. 1 p Sii Toivala (JKe, PPy), 18.4. 1 p Vjä Jokijärvi (HHö) ja 20.4. 1 m Kuo Kelloniemi (EB).

Sepelkyyhky *C. palumbus* (15.3.-7.4.-24.4./26). Ensimmäiset: 4.4. 1 p Sii Toivala (ER) sekä 5.4. jo 10 p Vjä Jokijärvi (HHö).

Käki *Cuculus canorus* (30.4.-11.5.-16.5./25). Ensimmäiset kukahtelivat 13.5. 1 Ä Jua Ruislampi (IM) ja 16.5. 1 Ä Jua Pisankoski (JuV) sekä 1 Ä Sii Kevätön (PSo).

Sarvipöllö *Asio otus*. Katsaukseen ilmoitettiin seuraavat havainnot: 30.3. 1 p Rau Rastunsuo (AHa, JKe), 7.5. 1 Ä Jua Pisankoski (JuV), 16.5. 10♂1♀ Ä Jua Pisankoski (JuV) ja 3.6. 1 p Kiu Rapakkojoki (AY). Näiden lisäksi kaksi *Asio sp*-havaintoa: 17.5. 1 yks. Sii Kevätön (PSo) ja 1.6. 1 yks. Rii lj (AHa).

Suopöllö *A. flammea* (19.3.-22.4.-4.5./17). Kaikki keväältä ilmoitetut havainnot: 6.5. 1 k Vjä Sopenjärvi (HHö), 10.5. 1 p Kiu Niemiskylä (AY), 11.5. 1 p Kiu Salmenkylä (AY), 12.5. 1 p Vjä Sopenjärvi (HHö), 16.5. 3 p Vjä Sopenjärvi (HHö), 7.6. 1 k Nil Hanhisalmi (JRI).

Tervapääsky *Apus apus* (13.5.-22.5.-1.6./26). Saapui hiukan keskimääräistä aikaisemmin: 17.5. 1 p Kuo Sorsasalo (JRI) ja 1 Kuo Männistö (HKO) sekä 20.5. 1 p Kuo Keskusta (EB).

Käenpiika *Jynx torquilla* (26.4.-8.5.-18.5./26). Ensimmäiset verrattain myöhään: 10.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 12.5. 1 ä Rau Etelä-Saikari (TJa).

Käpytikka *Dendrocopos major*. Yhdestä vaeltelijasta ilmoitettiin: 13.4. 1 m Sii Aappola (MU).

Pikkutikka *D. minor*. Suuremman serkun tapaan yksi havainto: 13.4. 1 m Sii Aappola (MU).

Varpuslinnut

Kiuru *Alauda arvensis* (11.3.-28.3.-15.4./26). Ilmestyi maaliskuuhun vaihteessa: 30.3. 3 m Rau Rastunsuo (AHa, JKe) ja 1.4. 1 m Kuo Väinölänniemi (EB).

Törmäpääsky *Riparia riparia* (1.5.-13.5.-22.5./19). 12.5. 3 k Sii Jälä (MU) ja 14.5. 10 k Lap Sulkava (HHö).

Haarapääsky *Hirundo rustica* (7.4.-4.5.-13.5./25). Ensimmäinen pääsky havaittiin jo 29.4. Vrk keskusta (JKe). Tämä jäi kuitenkin lajilleen määrittämättä. Ensimmäiset haarapääskyt 6.5. 1 k Vjä Sopenjärvi (HHö) ja 7.5. eri puolilla.

Räystäspääsky *Delichon urbica* (1.5.-7.5.-14.5./25). Ensimmäinen ajallaan 7.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa). Seuraavat havaittiin eri puolilla 11.5.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis* (13.4.-28.4.-6.5./26). Ensimmäinen saapui ennätystään sivuten: 13.4. 1 ä Vjä Sopenjärvi (HHö). Seuraava vasta 24.4. 1 m Nilsiä Lastulahti (JuV).

Niittykirvinen *A. pratensis* (2.4.-13.4.-24.4./25). Ensimmäiset aikaisin: 4.4. 2 ä Sii Kemira (KRu) ja 6.4. 1 p Rii Ij (JTU).

Lapinkirvinen *A. spinus* (5.5.-17.5.-1.6./20). Seuraavassa kaikki kaksi havaintoa: 16.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) ja 26.5. 1 p Sii Jälä (MU).

Keltavästäräkki *Motacilla flava* (20.4.-3.5.-9.5./25). Ensimmäiset havaittiin yllättävän myöhään: 7.5. 4 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 3 p Vjä Sopenjärvi (HHö) sekä 8.5. 3 m/a 3 Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 1 p Jua Pisankoski (JuV). Huiput suurehkoja: 15.5. 100 p Vjä Alajärvi ja 18.5. 110 p Vjä Sopen- ja Jokijärvet (HHö).

Västääräkki *M. alba* (27.3.-13.4.-18.4./26). Ensimmäiset: 7.4. eri puolilla ja 8.4. 1 m Kuo Huuhanmäki (EB) sekä 1 Ä Sii Toivala (ER).

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio* (12.5.-21.5.-10.6./19). Ainoa (!) havainto 26.5. 10 p Sii Jälä (MU).

Lapinharakka *L. excubitor* (8.2.-5.4.-29.4./23). Ensimmäiset maaliskuussa: 13.3. 1 p Nil Jatkolankylä (JRI) ja 30.3. 2 p Rau Rastunsuo (AHa, JKe). Kevään summa korkeahko 15 yksilöä. Viimeiset keväältä: 25.4. 1 p Nil Eitikka (maallikko/HHö) ja 7.5. 1 p Maa Lapinjärvi (AHu, JHu).

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus* (19.5.-29.5.-10.6./19). Ensimmäiset kesäkuun alusta: 1.6. 3 Ä Kuo Rii kk (AHa, JKe) ja 6.6. 1 Ä Kuo Ryönänlahti (TRä).

Kottarainen *Sturnus vulgaris* (8.3.-27.3.-6.4./26). Aikaisimmat: 29.3. 2 p Maa Haatala (Elk, MU) ja 30.3. 16 p Rau Tyyrinvirta (AHa, JKe). Suurimmat parvet olivat muutaman kymmenen yksilön luokkaa.

Tilhi *Bombycilla garrulus*. Ensimmäisiä kevään liikehtijöitä: 28.2. 10 p ja 29.3. 4 m Jua Pisankoski (JuV). Kevään summa oli pieni n. 35 yks. Viimeiset havaittiin 7.5. 2 m Rau Etelä-Saikari (TJa).

Naakka *Corvus monedula* (24.2.-22.3.-13.4./23). Varhaisimmat: 29.3. 1 p Lep Konnus (HRö, RRö) ja 30.3. 3 m Rau Tyyrinvirta (AHa, JKe). Huippuna huhtikuussa n. 50 m Sii Kevätön (PSo).

Mustavaris *C. frugilegus* (2.3.-19.3.-2.4./25). Saapui maaliskuun lopulla: 29.3. 13 yks. eri puolilla 30.3. 18 yks. eri puolilla. Suurimmat parvet 30.3. n. 15 k Vjä kk. (HHö) ja 11.4. 15 p Rii Ij (PPy). Vaikutti, että esiintymisen oli normaalia runsaampaa.

Korppi *C. corax*. Enemmän liikehtimistä kuin muutama aikaisempaa keväänä. Kaksi parasta päivää: 22.2. 7 m ja 2.3. peräti 38 m/a 2 Rau Etelä-Saikari (TJa).

Koskikara *Cinclus cinclus*. Ilmeisesti koskikaran viimeisiä lähtijöitä ei muisteta ilmoittaa, koska nytkin ilmoitettiin vain yksi havainto: 6.4. 1 p Nil Pieksänkylä (ER).

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes* (1.4.-16.4.-2.5./20). 12.4. 1 p Lep Nikkilänmäki (HRö) ja 16.4. 1 p Nil Hanhisalmi (JRI).

Rautiainen *Prunella modularis* (4.4.-19.4.-2.5./23). Suhteellisen aikaisin: 7.4. 3 m Vjä Sopenjärvi (HHö) ja 8.4. 1 m Kuo Huuhanmäki (EB) sekä 2 m Rau Etelä-Saikari (TJa).

Pensassirkkalintu *Locustella naevia* (21.5.-30.5.-12.6./24). Aikaisimmat reilusti kesäkuun puolella: 6.6. 1 Ä Kiu Hautakylä (THä) ja 9.6. 3 Ä Kuo Pelonniemi (JHu).

Viitasirkkalintu *L. fluviatilis*. Pari kesäkuusta havaintoa ilmoitettiin: 5.6. 1 Ä Nil Ranta-Sänkämäki (JRI) ja 6.6. 1 Ä Lep Nikkilänmäki (HRö, RRö).

Ruokokerttunen *Acrocephalus schoenobaenus* (5.5.-14.5.-25.5./26). Saapuminen normaali: 12.5. 2 p Sii Kevätön (PSo) ja 15.5. 3 Ä Vjä Sopenjärvi (HHö).

Kuva: Eelis Rissanen

Koruton mutta kaunis pajusirkku omassa elementissään.

Viitakerttunen *A. dumetorum* (22.5.-4.6.-11.6./22).
Niukasti toukokuun puolella: 31.5. 1 Ä Vjä kk (HHö).
1.6. havaittiin eri puolilla.

Rytikerttunen *A. scirpaceus*. Yksi havainto 5.6. 1 Ä
Vrk Lehtoniemi (?).

Kultarinta *Hippolais icterina*. Ainoa havainto 7.6. 1 Ä
Kuo Kotkankallio (JKe).

Lehtokerttu *Sylvia borin* (7.5.-22.5.-31.5./25). En-
simmäinen verrattain aikaisin: 11.5. 1 p Kuo Ryönänlah-
ti (TRä). Seuraavat: 24.5. 1 p Kuo Pelonniemi (AHu,
JHu) sekä 1 p Jua Pisankoski (JuV).

Mustapäähkerttu *S. atricapilla* (5.5.-24.5.-8.6./16).
Kesäkuun alussa: 1.6. 1 Ä Kuo Kuhanen (EB, ER, ARo)
ja 3.6. 1♂ p Lep Nikkilänmäki (HRö).

Pensaskerttu *S. communis* (6.5.-18.5.-28.5./26).
Ensimmäiset: 15.5. 1 Ä Jua Pisankoski (JuV) ja 18.5. 2
p Rii lj (monet).

Hernekerttu *S. curruca* (3.5.-12.5.-23.5./25). Aikai-

simmat: 9.5. 1 Ä Kuo Kelloniemi (EB) ja 10.5. 1 Ä Lep
Nikkilänmäki (HRö).

Pajulintu *Phylloscopus trochilus* (23.4.-3.5.-12.5./25).
Ensimmäiset: 4.5. ? (AHu, JHu) ja 5.5. eri puolilla.

Tiltalti *P. collybita* (17.4.-28.4.-12.5./26). Suunnilleen
keskimääräisesti: 27.4. 1 Ä Maa/Sii rajalla päätien var-
rella (AHu, JHu) ja 1 Ä Rau Myhinkoski (EKa, JKn)
sekä 30.4. 1 Ä Jua kk (JuV).

Sirittäjä *P. sibilatrix* (28.4.-13.5.-1.6./21). Ensimmäiset:
13.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 13.-14.5. 1 p Nil
Ranta-Sänkimäki (JRI).

Idänuunilintu *P. trochiloides* (14.5.-29.5.-11.6./16).
Muutama havainto: 1.6. 1 Ä Veh Juoppilanlahti ja Lep
Saamainen (EB, ER, ARo) sekä 9.6. 1 Ä Kuo Puijo
(JKe).

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca* (24.4.-6.5.-15.5.-/25).
Varhaisimmat: 7.-8.5. eri puolilla. Yleistyi heti saavut-
tuaan.

Harmaasieppo *Muscicapa striata* (3.5.-15.5.-26.5./23). Ensimmäiset vähän keskimääräistä aikaisemmin: 13.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 15.5. 1 p Kuo Kelloniemi (EB).

Kivitasku *Oenanthe oenanthe* (12.4.-24.4.-4.5./26). Huhtikuun lopulla: 27.4. 10° p Sii kk (MU) ja 29.4. 19 p Kuo Sorsasalo (JRi) sekä 10° p Vjä Sopenjärvi (HHö).

Pensastasku *Saxicola rubetra* (25.4.-8.5.-16.5./25). 12.5. 10^o19^o p Rau Etelä-Saikari (TJa) ja 13.5. 1 p Kuo Huuhanmäki (EB).

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus* (18.4.-4.5.-14.5./24). Varsin myöhään: 8.5. 1 Ä Sii Räisälä (MU) ja 13.5. 1 p Kuo Huuhanmäki (EB) ja 20° p Kuo Nürälä (JKe).

Sinirinta *Luscinia svecica* (4.5.-11.5.-23.5./22). Havaintoja 10 yksilöstä seuraavasti: 10.5. 1 p Riijä (JTU), 11.5. 1 p Sii Aappola (MU), 16.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO), 17.5. 1 p Jua Ruislampi (RMA), 17.5. 1 p Nil Piekkälänmäki (AHO) 18.5. 1 p Kiu Salmenkylä (AY), 19.5. 1 Ä Riijä (AHa, JKe), 19.5. 10° p Nil Eitikka (PHö), 25.5. 10° Ä Sii Apaja-Kumpunen (MU) ja 28.5. 19 p Rau Etelä-Saikari (TJa).

Punarinta *Erithacus rubetra* (7.4.-15.4.-30.4./26). Saapui ennätystään sivuten: 7.4. eri puolilla sekä 9.4. 1 p Kuo Sorsasalo (JRi) ja 1 p Lep Nikkilänmäki (HRö).

Satakieli *L. luscinia* (12.5.-19.5.-3.6./24). Ensimmäiset aikaisin: 12.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi (HKO) 18.5. 1 Ä Kuo Julkula (AHa).

Mustarastas *Turdus merula* (7.3.-3.4.-10.4./23). Maalis-huhtikuun vaihteessa: 31.3. 10° p Jua Pisankoski (JuV) ja 1 Ä Rau kk Turkilänvuori (EKA, JKn) sekä 3.4. 1 p Sii kk (OL).

Punakylkirastas *T. iliacus* (4.4.-14.4.-27.4./26). Suhteellisen aikaisin: 7.4. 1 p Sii Kasurila (AHa, JKe) ja 1 m Vjä Sopenjärvi (HHö) sekä 8.4. 3 m Kuo Huuhanmäki (EB).

Laulurastas *T. philomelos* (12.4.-21.4.-29.4./25). Ensimmäiset aikaisin: 12.4. 1 Ä Jua Pisankoski (JuV) ja us. Riijä (PHu) sekä 13.4. eri puolilla.

Kulorastas *T. viscivorus* (30.3.-21.4.-1.5./23). Ensimmäiset: 6.4. 1 m Kuo Huuhanmäki (EB) ja 9.4. 1 m Rau Etelä-Saikari (TJa).

Räkättirastas *T. pilaris* (10.2.-8.4.-23.4./26). Aikaisimmat: 4.4. 8 m Jua Pisankoski (JuV) ja 5.4. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa).

Pyrstöttäinen *Aegithalos caudatus*. Keväältä kuusi havaintoa: 25.3. 4 p Kuo Puijonlaakso (HHa), 6.4. 8 v Nil Piekkälänmäki (AHO) ja 10 p Maa Mustavirta (KRu, MU). 10.5. 1 p Tuu Kojanniemi (AT), 15.5. 2 k Kuo Rötikkö (KSa) ja 22.5. 1 p Tuu Saunaniemi (KSa).

Peippo *Fringilla coelebs* (21.3.-4.4.-27.4./26). Ensimmäiset: 2.4. 10° p Lep Nikkilänmäki (HRö) ja 4.4. eri puolilla. Suurimmat ilmoitetut huiput n. 200 yksilön luokkaa.

Järripeippo *F. montifringilla* (3.4.-17.4.-29.4./26). Ensimmäiset: 6.4. 19 p Vjä Sopenjärvi (HHö) ja 7.4. eri puolilla.

Vihervarpunen *C. spinus* (10.2.-26.3.-12.4./13). Ensimmäiset jo 1.3. us. Sii (KRu) ja seuraavat ilmoitettiin vasta 10.4. 2 m Jua Pisankoski (JuV).

Tikli *C. carduelis* (12.3.-28.3.-14.4./15). Poikkeuksellisen runsas esiintyminen. Havaintoja peräti 49 yksilöstä. Ensimmäiset: 28.-29.3. 18 p Jua Pisankoski (JuV) ja 4.-6.4. 3 p Jua Pisankoski (JuV). Näiden lisäksi huhti-toukokuulta useita havaintoja yksittäisistä tai muutamista linnuista. Viimeiset: 6.5. 2 m ja 21.5. 5 m Kuo Huuhanmäki (EB) sekä 26.5. 2 m Kuo Kelloniemi (EB).

Hemppo *C. cannabina* (24.3.-7.4.-30.4./25). Kaikki havainnot: 6.4. 1 k Vjä Sopenjärvi (HHö) ja 1 m Maa Mustavirta (KRu, MU) sekä 7.4. 4 p Sii kk (MU), 11.4. ä Riijä (PPy), 13.4. 1 m Kuo Kelloniemi (EB) ja 20.4. 10° p Riijä (PPy). Havaintoja ilmoitettiin tavanomainen määrä.

Urpiainen *C. flammea*. Huhtikuun alussa selkeää liikehdintää. Suurin parvi 20.4. 250 p Riijä (PPy). Viimeisiä havaittiin toukokuun alussa.

Nokkavarpuksen *Coccothraustes coccothraustes*. Havainto kahdesta muuttajasta 11.5. 2 m Kuo Huuhanmäki (EB).

Punavarpuksen *Carpodacus erythrinus* (9.5.-19.5.-27.5./26). Ensimmäiset: 16.5. 1 Ä Jua Pisankoski (JuV) ja 17.5. 10° p Vrk Lehtoniemi (HKO). Mielenkiintoiset keräntymät: 29.5. n. 30 p ja 3.6. n. 25 p Sii Jälä (MU).

Pikkukäpylintu *Loxia curvicostra*. Pientä liikehdintää huhtikuussa. Ilmoitetut päiväsummat enimmillään muuttaman kymmenen yksilön luokkaa.

Taviokurna *Pinicola enucleator*. Yksi havainto helmikuulta 10.2. 8 p Kiu Salmenkylä (AY).

Pohjansirkku *Emberiza rustica* (21.4.-3.5.-19.5./21). Ensimmäiset: 29.4. 1 m Kuo Huuhanmäki (EB) ja 30.4. 10° p Sii Toivala (AMK, ER) sekä 1 m Vjä Sopenjärvi (HHö). Muuttokauden summa 10 yks. aika normaalia luokkaa.

Peltosirkku *E. hornemanni* (1.5.-8.5.-17.5./25). Ensimmäiset verrattain myöhään: 14.5. 1 p Sii Ahmo (MU) ja 15.5. 1 Ä Vjä Sopenjärvi (HHö).

Pajusirkku *E. schoeniclus* (24.3.-11.4.-29.4./26). Aikaisimmat: 6.4. 1 m Nil Hanhisalmi (JRi) ja 7.4. eri puolilla. Huippuna 11.4. 15 p Rii lj (PPy).

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus* (4.4.-16.4.-2.5./25). Ensimmäiset aikaisin: 7.4. 2 p Sii kk (MU) ja 12.4. 44 p/a2 Rii lj (JKe). Huippuna 4.5. n. 300 p Rii lj (AHa, JKe) ja 150 p Sii Kasurila (MU). Viimeiset 7.5. 16 p Lep Nikkilänmäki (HRö) ja 20 p Vjä Sopenjärvi. Havaittu yksilömäärä kohtalaisen suuri n. 700 yks.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis* (16.2.-20.3.-9.4./26). Ensimmäinen muuttaja jo tammikuulla 31.1. 1 m Rau Etelä-Saikari (TJa). Seuraavat maaliskuun lopulla: 29.3. n. 100 p Maa Haatala (Elk) ja 30.3. 3 m Rau Rastunsuo (AHa, JKe). Havaittu yksilömäärä arviolta n. 700 yksilöä, joka on aika normaalia luokkaa. Huippuna 6.4. 200 k Vjä Sopenjärvi (HHö). Viimeiset havaittiin 20.4. ä Rii lj (PPy).

Lisähavaintoja aikaisemmilta vuosilta

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*. Uusi saapumisennätys vuodelta 1990: 28.3. Lep Nikkilänmäki (HRö). Aikaisin siltä vuodelta oli 1.4.

Naakka *Corvus monedula*. Vuodelta 1989: 21.3. 2 p Kuo keskusta (TRä). Havainto on ko. vuoden toiseksi aikaisin. Aikaisin havainto oli 7.3.

Sinirinta *Luscinia svecica*. Vanha havainto vuodelta 1980: 30.4. 1 p Vrk Lehtoniemi (JPi). Havainto on myös samalla saapumisennätys. Kaikkien aikojen aikaisin on havaittu 4.5.

Lopuksi

Lopuksi kiitos kaikille havaintojaan lähettäneille. Tämän katsauksen lukemisen jälkeen onkin aika ryhtyä kokoamaan kevään -92 muuttohavaintoja; kiireellisimmät ovat jo havaintonsa lähettäneetkin. Mikäli havaintoja tuntuu olevan vähän, voi ne lähettää myös irtopaperilla. Muistathan, että jokainen havainto on arvokas. Mikäli olet kirjannut havaintosi lintutornien vihkoon (Maaninka, Rautalammin Tyyrinvirta ja Riistavesi) ei näitä havaintoja tarvitse välttämättä ilmoittaa. Suotavaa olisi kuitenkin myös näiden havaintojen ilmoittaminen. Mikäli aikaisempien vuosien havaintoihin on täydennyksiä esim. uusia saapumisennätyksiä tai suuria huippuja, niitä saa aivan vapaasti lähettää. Havainnot tullaan myös julkaisemaan, mikäli ne ovat ko. keväältä kahden ensimmäisen havainnon joukossa tai muuten mielenkiintoisia. Mahdolliset virheet voi ilmoitella ylekirjoittaneille.

Peipon ja järripeipon muutosta Kuopiossa

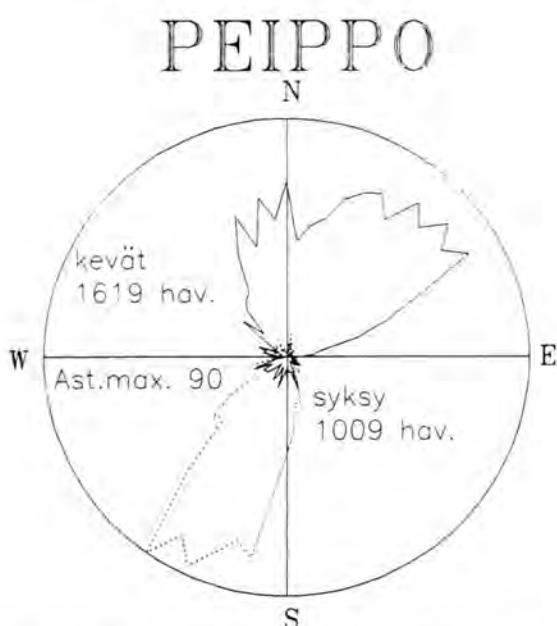
Erkki Björk

Keväästä 1986 alkaen olen kerännyt Kuopion seudulla (pääasiassa Kelloniemessä, Huuhanmäellä ja Vuorelan Hanhimäellä) lintujen muuttohavaintoja. Pääasiallisena tarkoitukseksi on ollut havainnoida muuttosuuntia, mutta samalla olen kerännyt tietoa parvien koosta, muuttoajoista ja lentokorkeuksista. Nyt havaintoja on kertynyt jo siinä määrin, että niiden julkaiseminen lajikohtaisina tarkasteluina alkaa olla ajankohtaista.

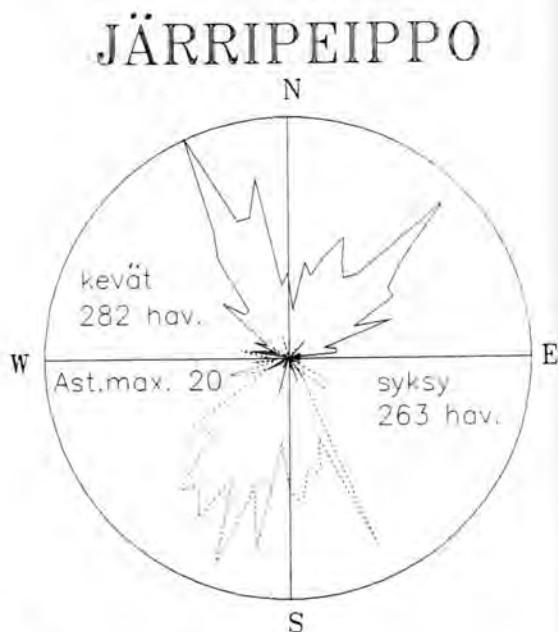
Peiposta on kertynyt (1991 loppuun mennessä) eniten havaintoja (2628 kpl). Siksi on luontevaa aloittaa lajikohtaiset tarkastelut siitä.

Jotta kirjoituksista tulisi mielenkiintoisempia eikä jokaisesta lajista tarvitsisi kirjoittaa erillistä juttua, yhdistän lajiparien tai lajiryhmien tarkastelut samaan kirjoitukseen. Peipon seuraksi sopii hyvin järripeippo, etenkin kun siitä on kertynyt myös runsaasti (545 kpl) havaintoja.

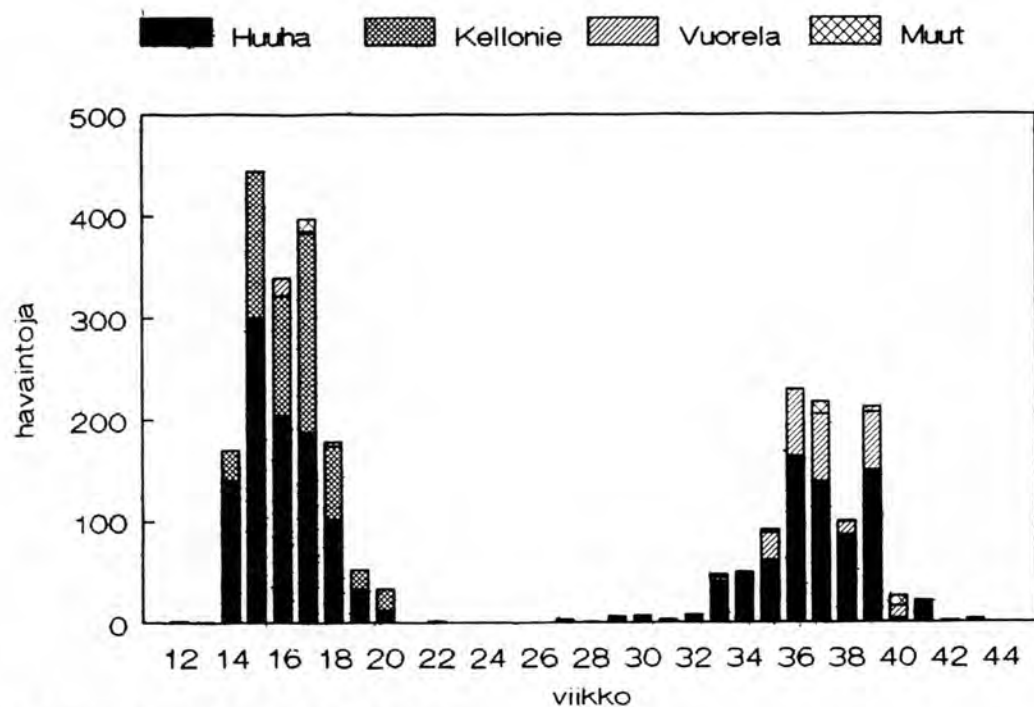
Muuttosuuntien havainnoinnistani olen kirjoittanut aikaisemmin kaksi artikkelia (Björk 1987, Björk 1991). Näistä artikkeleista ilmenee tarkemmin kuinka olen lintujen muuttohavainnoinut, joten voinkin siirtyä suoraan tulosten esittelyyn.

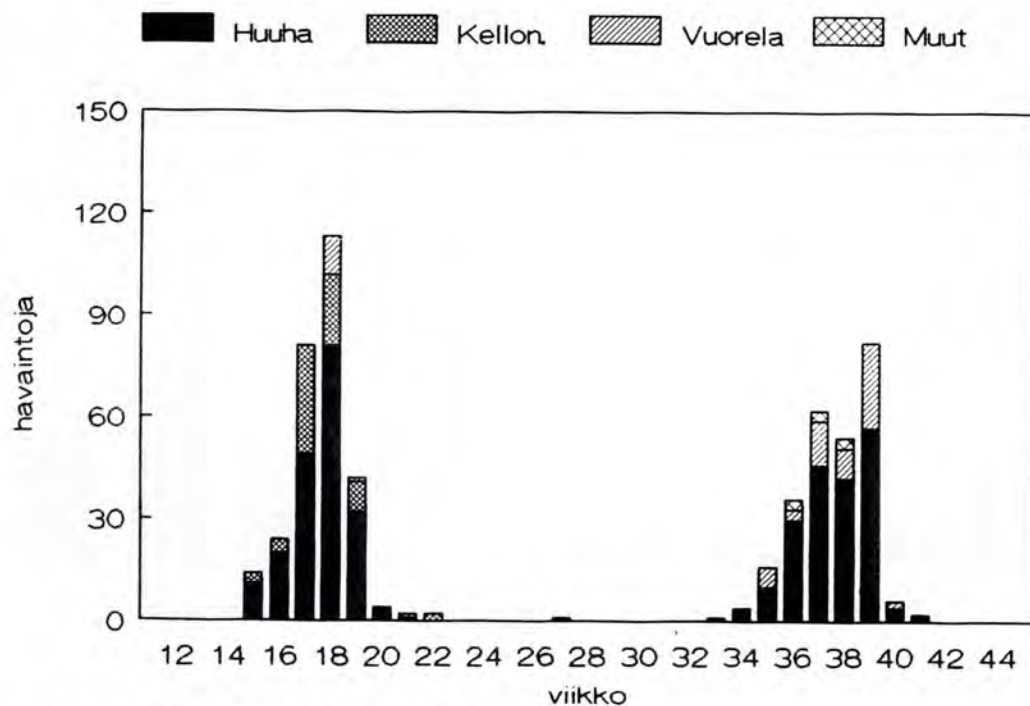
Kuva 1. Peipon keväiset (yhtenäinen viiva) ja syksyiset (katkoviiva) muuttosuunnat. Asteikon maksimi 90 havaintoa. Kevähavaintoja 1619 ja syyshavaintoja 1009. Tulokset esitetty ryhmiteltyinä 5 asteen jakovälillä.

Kuva 2. Järripeipon keväiset ja syksyiset muuttosuunnat.

Kuva 3. Peipon havaintoajat ja paikat viikoittain.

Kuva 4. Järripeipon havaintoajat ja paikat viikoittain.

Muuttosuunnat

Peipon muuttosuuntien jakaumat keväällä ja syksyllä olen esittänyt kuvassa 1 ja järripeipon vastaavasti kuvassa 2.

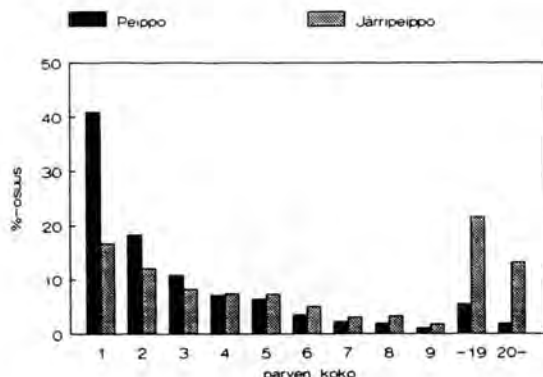
Peipon kevätmuutto suuntautuu pääpainoisesti koilliseen. Pohjoisen-pohjoisluoteinen näyttäisi olevan toinen päämuuttosuunta. Kevätmuuttosuuntien kahtiajakautuminen on selvästi voimakkaampaa järripeipolla.

Syysmuutto suuntautuu peipolla lounaan ja etelän välille. Järripeipolla syysmuuttosuuntien hajonta on selvästi suurempaa etenkin kaakonpuoleisiin suuntiin.

Havaintopaikkojen välisistä eroista voin todeta kevätmuuton osalta, että molemmilla lajeilla Kelloniemen havainnot keskittyvät koilliseen ja Huuhanmäen havainnot pohjoisluoteisiin suuntiin. Huuhanmäen havainnoissa on kummallakin lajilla kuitenkin havaittavissa myös koilliseen suuntautuva toinen huippu. Syysmuuttosuunnissa ei ole olennaisia eroja Huuhanmäen ja Hanhimäen havaintojen välillä.

Muuttokausien alkua- ja loppupuoliskoja välillä ei ole olennaisia eroja kummallakaan lajilla muuttosuuntien jakaumissa.

Keväistä paluumuuttoa olen havainnut lähinnä vain peipolla ja se on suuntautunut tasaisesti vastakkaisiin suuntiin kuin varsinainen muutto.

Kuva 5. Muuttoparvien kokojakaumat.

Muuton ajoittuminen

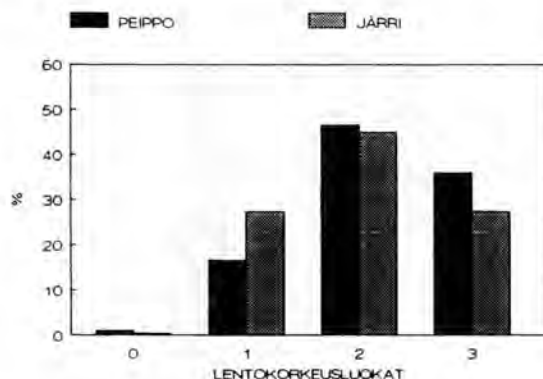
Kuvissa 3 (peippo) ja 4 (järripeippo) olen esittänyt havaintojen ajoittumisen eri havaintopaikoilla.

Järripeipon kevätmuutto ajoittuu noin kaksi viikkoa myöhäisemmäksi kuin peipon kevätmuutto. Syysmuutto on järillä myös aavistuksen verran myöhäisempi. Tarkasteltaessa muuton ajoittumista vuorokauden eri aikoihin suhteessa auringon nousuun, ei minkäänlaisia tilastollisia eroja lajien välillä voitu osoittaa keskimääräisessä ajoittumisessa.

Muuttoparvien kokojakaumat

Muuttoparvien kokojakaumat olen esittänyt kuvassa 5. Peipon parvikoot (keskiarvo 3.5) olivat selvästi pienempiä kuin järripeipon (keskiarvo 9.1). Etenkin yksittäisiä lintuja havaitsin peipolla selvästi enemmän kuin järripeipolla. Järrit esiintyvät taas selvästi useammin suurissa yli 10 yksilön parvissa.

Peipon kevätparvet olivat selvästi pienempiä (keskiarvo 2.4) kuin syysparvet (keskiarvo 5.4). Järripeipon kevät- ja syysparvien välillä ei ollut merkittävää eroa.

Kuva 6. Muuttoparvien prosentuaaliset lentokorkeusjakaumat. Lentokorkeusluokat: 0 = puusta puuhun, 1 = 0...10 metriä, 2 = 10...50 metriä ja 3 yli 50 metriä.

Lentokorkeudet

Muuttoparvien lentokorkeusjakaumat olen esittänyt kuvassa 6. Peippojen lentokorkeudet ovat painottuneet korkeampiin luokkiin hieman järripeippoja enemmän. Ero on mediaanitestillä testattuna erittäin merkitsevä ($p < 0.001$).

Tulosten tarkastelua

Peippo talvehtii Länsi-Euroopassa (Solonen 1985, Perdeck 1986). Suora lento edellyttäisi perusmuuttosuuntaa SW syksyllä ja NE keväällä. Suora Itämeren ylitys ei varmaankaan houkuttele peippoja. Siksi niiden kannattaa kiertää joko Ruotsin tai Baltian kautta. Näin näyttäisikin tapahtuvan. Etenkin kevätmuutto on selvästi kahtiajakautunutta muuttosuuntien suhteen. Osa populaatiosta näyttäisi tulevan suunnasta SW eli ruotsin kautta ja osa suunnasta SSE eli Karjalan kannaksen ja Baltian kautta.

Järripeippo talvehtii Länsi- ja Keski-Euroopassa sekä Välimeren maissa (Solonen 1985), siis painopisteeltään peippoja idempänä. Tämä näkyy myös muuttosuuntien vahvempana kahtiajakautumisena. Suurempi osa syysmuutostakin näyttää suuntautuvan Karjalan kannaksen kautta kuin peipolla.

V. Haartman ym. (1963-72) toteavat, että peipon muutto käynnistyisi aamuisin n. 1/2 tuntia myöhemmin kuin järripeipon. Minun havaintoni eivät tue tätä käsitystä. Kun muuttoaajat normeerataan auringon nousuaikaan eroa ei ole. Sensijaan, jos tarkastellaan pelkästään kellonaikoja, käynnistyy järriin muutto hieman aikaisemmin keväällä johtuen paria viikkoa myöhäisemmästä ajankohdasta.

Järripeipon selvästi myöhäisempi kevätmuutto ja syysmuuton päämuuton vähäisempi myöhäisyys peippoon verrattuna vastaavat hyvin niitä käsityksiä, mitä v. Haartman ym. (1963-72) ovat esittäneet.

Järripeipon suuremmat parvikoot selittynevät sillä, että havaintopaikka sijaitsee kauempana pesimäalueilta kuin peipon kohdalla. Sensijaan peipon hieman suuremmat muuttokorkeudet lienevät lajityypillinen piirre.

Kirjallisuus

- Björk, E. 1987: Muuttosuunnat muistiin. Siivekäs 2: 79 - 81.
Björk, E. 1991: Eräiden lajien muuttosuuntia Pohjois-Savossa. Lintumies 2: 80 - 85.
v. Haartman, L., Hilden, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki.
Perdeck, A.C. 1986: Peippo - oiva kohde muutontutkijalle. Lintumies 1: 24 - 27.
Solonen, T. 1985: Suomen linnusto - esiintyminen ja perusbiologia. Lintutieto Helsinki.

Polkupyöräpinnaralli 5.-6.6. 1992

Anne-Mari Kärkkäinen

"SEIS!!!" Kaksi pölyistä ja hikistä tytönre-paletta tipahtaa alas pyörän satulasta. Kiikarit sujahtavat silmille ja vakaata tuijotusta kestää kymmeniä sekunteja. Kohta linssien läpi piir-tyvä kuva alkaa täristä, sillä tähystäjät unohta-vat hengittää ja hiipivä innostus saa sormet painamaan kiikarit lommel- le. Paikka on Riis-taveden lintujärvien takapelto ja langalla istu-va siivekäs täysin uusi tuttavuus Pohjois-Sa-vossa. Tuosta mustaotsalepinkäisestä (RK ei ole vielä havaintoa vahvistanut) tuli muuta-maksi seuraavaksi päiväksi Riistaveden kuu-luisin asukas. Havainto kruunasi tyttöjoukku-een päivän ja oli koko rallin ehdoton kohokoh-ta.

Perinteisen, jo toisena kesänä polkupyöräil-len punnerretun pinnarallin ideana oli kerätä mahdollisimman monta lintulajipin- naa 16 tunnin aikana. Joukkueita oli mukana seitsemän, kussakin singersi 1-3 harrastajaa/harrasteli-jaa. Pohjois-Savon kesälintulajistoa kartoitet-tiin Varkauden ja Joroisten rajalta aina Si-i-linjärven takamaille saakka. Eniten pyöräili Erkki Björkin, Eelis Rissanen ja Adrian Roy-len sporttitiimi, lähes 150 km!

Kisaennätys, 111 lajia, jäi nyt rikkomatta, mutta voittajajoukkue rikkoi sentään sadan haamurajan. Siilinjärven Raasiosta hienoja kahlaajapinnoja (punajalkaviklo, vesipääsky, jänkäsirriäinen, lapinsirri) napanneet Harri Hölttä, Kalle Ruokolainen ja Markku Ukko-nen kokosivat 102 lajia, joilla kisa voitettiin puhtaasti. Hopeamitaliin ylsi upealla yksilösuo-rituksella Leppävirran Helena Rönkä (97 lajia) ja pronssi lipsahti Varkauden pojille, Antero Lindholmille ja Osmo Huupposelle. Pronssi-kiriä vauhditti mm. pesivä mehiläishaukka.

Kisan epäonnisin sankari oli Jukka Kinnu-nen, joka sai räplättyä työvälineensä rikki jo alkutaipaleella. Yhdellä polkimella uurastaen Jukka löysi mm. jo tiklin ja ruisrääkän, mutta taival kävi kovin raskaaksi ja leikki jäi kesken.

Ensi kesän pinnaralliin toivomme mukaan paljon uusia haastajia. Vihreätkin aloittelijat pääsevät kisaamaan halutessaan kokeneem-man lintuharrastajan mukana, eikä varustusta-kaan tarvita polkupyörää ja kiikareita enempää.

TULOKSET POLKUPYÖRÄ-PINNARALLISTA 1992:

1. Harri Hölttä, Kalle Ruokolainen, Markku Ukkonen: **102**
2. Helena Rönkä, Risto Rönkä: **97**
3. Osmo Huupponen, Antero Lindholm **93**
4. Heikki Kotilainen, Hugo Pentikäinen **90**
5. Heidi Hannula, Jani Hannula, Anne-Mari Kärkkäinen **87**
6. Erkki Björk, Eelis Rissanen, Adrian Royle **86**
7. Jukka Kinnunen **76**

Talkootoiminnan elvyttämistä

Anne-Mari Kärkkäinen

Yhdistys on kokoontunut tänä vuonna parikin kertaa talkoisiin. 11.4. rakennettiin Nilsiässä Juhani Rissasen pihamaalla linnunpönttöjä 18 naulantakojan voimin. Pääpaino kohdistettiin pikkulintujen pönttöihin, joita tehtiin mieleisiksi niin tiaisille, siepoille kuin puukii-pijöillekin. Isompiakaan metsän asukkaita ei unohdettu, sillä erikokoisia pöllöpönttöjä syntyi myös muutamia. Aimo Hartikaisen vuoltua sormeensa ja isäntä-Jussin hyyydytettyä molemmat porakoneensa talkooporukka kokosi pöntöt riviin ja totesi niitä valmistuneen muun rupattelun ohessa kaikkiaan viitisenkymmentä. Osa pöntöistä myytiin Kuopion torilla 18.4. kirpeän pakkasen paukutellessa vielä poskipäitä

ja tulevien asukkien majaillessa vielä kaukana etelässä.

Toinen osoitus reippaasta talkoohengestä oli Raasion kahlaajaliitteen kunnostus 18.7. Siilinjärven Kemiran jätealtaan upea hietikko tahtoo kansoittua ruohotuppaista ja pajuista, mikä merkitsee yhä harvempien kahlaajien laskeutumista paikalle. Sen vuoksi yhdistys sananmukaisesti tempaisi lapioin ja kuokin. Turvetuppaat saivat kyytiä niin nuorempien kuin vanhempienkin ryydityksessä - taisipa muutama paukku osua kaverin niskaankin. Ranta siistiytyi kahlaajia miellyttäväksi ja talkoolaisten tauolla päästiinkin jo ihailemaan komeaa kuovisirrikoirasta.

Kuva: Helena Rönkä.

Siinä turve jos toinenkin sai kyytiä, kun talkooporukka kunnosti Raasion kahlaajaliitettä.

Toimitus kommentoi

Lukijamme ovat jo varmaankin pyöritelleet lehteä käsissään ja ihmetelleet mitä outoa tässä lehdessä on. Jotkut ovat jo ehkä rientäneetkin kaapille ja verranneet vanhaan numeroon. Kyllä, tämä numero on isompi. Toimitus on jo sen verran oppinut räpeltämään taitto-ohjelman kanssa, että muutos A5:sta B5:een katsottiin aiheelliseksi. Tällä on tarkoitus saada lehteen tiettyä väljyyttä ja toivon mukaan myös näytävyyttä. Yksi erittäin tärkeä seikka on myös tämä iänikuinen rahakysymys. Tämän lehtikoon myötä säästämme hiukan yhdistyksen rahoja. Yleisenä suuntauksena lintulehdillä on ollut koon kasvattaminen. Tältä osin seuraamme myös Siivekkään osalta tätä suuntausta.

Lehden ilmestymistä haittaa edelleen aikataulun laahaaminen n. 3-4 kuukautta jäljessä. Jäsenkirjeessä arveltiin, että lehti olisi julkais-

tu jo kesällä. Lykkäämällä lehden ilmestymisen tänne asti pystyimme nyt säästämään jäsenkirjeen hinnan. Toivottavasti lukijamme eivät ole pitkästyneet odottamaan.

Kuvien osalta tilanne on parantunut olennaisesti. Eniten sitä on korjannut Alajan Pentin lähettämä kirjekuori, joka oli täynnä valokuvia lehteämme varten. Kiitos Pentti!

Yhdistyksen rahatilanne on edelleen hiukan heikko. Tämä vaikuttaa numero 2 ilmestymiseen niin, että se saadaan lukijoille vasta ensi vuoden alussa. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että olemme saaneet kaksi rahallista lahjoitusta yhdistyksen jäsenistön taholta. Lahjoitukset tulivat ajankohdallisesti erittäin sopivasti. Lahjoitukset saimme Kauko Sikströmiltä kirjan "Suosta suomalaista elämää"-myyntituloista ja Mikko Tikanojalta. Kiitos Kauko ja Mikko!

Tiedonanto

"Erilaisia yksilöitä"

Kuopion Puijonlaaksossa on vuoden 91 heinäkuusta lähtien liikkunut varis, jolla on käsi- ja kyynärsulissa valkea keskiosa. Kysymyksessä on sen kesän poikanen, jonka vanhemmat ja ainakin yksi sisaruksista on normaalin värinen. Lintua nähtiin säännöllisesti läpi syksyn.

Elokuussa havaittiin koiraspeippo, jolla oli pyrstön päässä valkea täplä. Lintu oli muuten tavallisen näköinen.

Lokakuussa havaittiin Kuopion hautausmaalla puolialbiino peippo. Sen pää ja rinta olivat valkeat, hartiat ja selkä harmaan rusehtavat. Jalat olivat vaaleanpunaiset. Siipijuovat kuten peipolla - vaikkakin maitokahvin väriset. Yläperässä häivähdys vihertävää. Äänet ja pyrstö kuten peipolla.

Heidi Hannula

Artikkelit

TUOMAINEN, J. Kuopion läänin soiden suojelutilanteesta ja linnuston suojelullisesta arvosta	8.vsk/2
TUOMAINEN, J. Vaelluskauden 1983/84 pähkinänakkelit Pohjois-Savossa	8.vsk/17
PYNNÖNEN, J. Syksyn 1985 lintukatsaus	8.vsk/22
RUOKOLAINEN, K. Katsaus Pohjois-Savon talvilinnustoon 1985-86	8.vsk/28
JÄDERHOLM, K. Pohjois-Savon pöllöt 1986	8.vsk/35
HEDLUND, M. Lintujen salmonelloista ja salmonellan yleistymisestä	8.vsk/53
UKKONEN, M. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1986	8.vsk/65
BJÖRK, E. Muuttosuunnat muistiin	8.vsk/79
SORVARI, V-M. Pohjoissavolaisia lintupaikkoja: Sukevan Saukkosuo	8.vsk/82
TUOMAINEN, J. Pähkinähakin esiintymisestä Pohjois-Savossa	8.vsk/85
LYYTIKÄINEN, A. Kalasääsken pesimistulos Pohjois-Savossa 1986-87	8.vsk/90
PYNNÖNEN, P. Kevätmuutto 1986 Pohjois-Savossa	8.vsk/95
RUOKOLAINEN, K. Katsaus Pohjois-Savon talvilinnustoon 1986-87	8.vsk/103
UKKONEN, M. Pohjoissavolaisia lintupaikkoja: Kuopion Puutossalmi	8.vsk/112
UKKONEN, M. Kahlaajamuutosta Siilinjärven Raasiossa ja Mustissa syksyllä 1986 ja 1987	9.vsk/1
UKKONEN, M. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1987	9.vsk/10
LINDHOLM, A. Pohjoissavolaisia lintupaikkoja: Varkauden Lehtoniemi - Joutenlahti	9.vsk/27
UKKONEN, M. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1988	10.vsk/2
RISSANEN, E. Kevätmuutto 1987 Pohjois-Savossa	10.vsk/20
RISSANEN, E. Kevätmuutto 1988 Pohjois-Savossa	11.vsk/2
UKKONEN, M. Kahlaajamuutosta Siilinjärven Raasiossa ja Mustissa syksyllä 1988 ja 1989	11.vsk/12
LINDHOLM, A. Kenttäkerttunen <i>Acrocephalus agricola</i> ensi kertaa Pohjois-Savossa	11.vsk/25
RISSANEN, E. & UKKONEN, M. Asutusjätevedet uhkaamassa suojelullisesti arvokasta Maaningan Lapinjärveä	11.vsk/29
UKKONEN, M. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1989	11.vsk/38
RUOKOLAINEN, K. Pohjois-Savon talvilinnustosta 1987-88 ja 1988-89 sekä tuloksia kolmesta viimeisimmästä talvipinnakisasta	11.vsk/53
PYNNÖNEN, J. Pohjois-Savon talvilinnut 1800-1985/86	11.vsk/65
HÖLTÄ, H. Syysmuuttokatsaus 1986-88	11.vsk/76

RISSANEN, E. Kevätmuutto 1989 ja 1990 Pohjois-Savossa	12.vsk/2
UKKONEN, M. Siilinjärven Kevättömän vesi- ja rantalinnusto	12.vsk/19
UKKONEN, M. Sitruunavästäräkki ensi kertaa Pohjois-Savossa	12.vsk/32
PAKARINEN, R. Niilo Saarnisuon haastattelu	12.vsk/38
UKKONEN, M. Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1990	12.vsk/46
HÖLTÄ, H. Syysmuuttokatsaus 1989 ja 1990	12.vsk/64
KÄRKKÄINEN, A-M. Talvipinnaralli 6.12.1991	12.vsk/82

Tiedonannot

KAUPPINEN, J. & TUOMAINEN, J. Vesipääsky pesi Kiuruvedellä	8.vsk/36
SAVOLAINEN, E. & KUIVANEN, T. Ensimmäinen suulahavainto Pohjois-Savosta	8.vsk/37
HÄMÄLÄINEN, T. Töyhtötiaisen outo pesäpaikka	8.vsk/115
SORVARI, V-M. Pikkukuovin peltopesinnästä Sonkajärvellä	8.vsk/115
SAUKKONEN, K. Kuukkelikysely	11.vsk/32
RUOKOLAINEN, K. Lintutorni Kuopion Riistaveden Keskimmaiselle	11.vsk/34
Suomessa merkitty kiljuhanhia sinisillä kaularenkailla	12.vsk/34
HARTIKAINEN, P. Varoitus pöllöretkeilijöille	12.vsk/35
HARTIKAINEN, P. Räkättirastaiden rengastus	12.vsk/36
HÄMÄLÄINEN, T. Operaatio pikkutikka	12.vsk/36

Sekalaista

Erkki Björk väitteli	8.vsk/38
Maakunnasta ja muualta	8.vsk/39
Toimintakertomus vuodelta 1986	8.vsk/44
Toimintasuunnitelma vuodelle 1987	8.vsk/46
Pohjois-Savon lintumiesten jäsenistö 1986	8.vsk/48
Sisällysluettelo Siivekäs 7. vsk. 1986	8.vsk/52
Maakunnasta ja muualta	8.vsk/117
Pohjois-Savon lintumiesten jäsenistö 1987	8.vsk/120
PSLTY Kuikan jäsenistö 1989	10.vsk/30
Toimintasuunnitelma vuodelle 1990	11.vsk/35
Lintuhavaintojen keruu ja ilmoittaminen Pohjois-Savossa	11.vsk/98
Ajankohtaista	11.vsk./110
Ajankohtaista	12.vsk/42
PSLTY Kuikan jäsenistö 1991	12.vsk/85
Tiedotuksia ja ajankohtaista	12.vsk/89

Tulevia tapahtumia...

19.9. lauantaina on syysmuuton yhteishavainnointipäivä. Tietoa saat Eelis Rissaselta.

20.9. sunnuntaina yhdistyksen syysretki Joensuuhun Höytiäisen lintuasemalle. Säävaraus huomioitava. Varapaivä on 27.9. Ilmoittautumiset 18.9. mennessä Heikki Kotilaiselle p. 971-2619875. Lähtö tapahtuu n. klo 5.00 Kuopion linja-autoasemalta henkilöautoilla ja paluu saman päivän aikana.

2.10. perjantaina on yhdistyksen ensimmäinen syyskokous. Esitelmöijänä Erkki "Eco" Björk jonka aiheena juttua lintujen äänistä. Luvassa lienee linnunäänien tunnistuskisa. Tervetuloo...!

3.10. lauantaina järjestyy moottoroitu kuljetus autottomille henkilöille Puutossalmeen (kukin käsittää miten haluaa, toim.huom.) yhdistyksen retkelle. Ilmoittautumiset Eelis Rissaselle p. 971-234407. Mukaan "simmarit" ja reipasta urheilumieltä!! Lähtö n. klo 7.00 Kuopion linja-autoasemalta.

21.-22.11. LYL-viikonloppu Kouvolassa. Lauantaina linnustomme uudistulokkaat-symposio Kouvolan kauppaoppilaitoksella (Salpausselänkatu 57). Sunnuntaina LYL:n syysliittokokous klo 10.00 Hotelli Vaakuna (Paimenpolku 2).

Syksyn toinen yleinen kokous on marraskuussa. Seuraa Savon Sanomien muistio-palstaa ja KLYY-lehteä.

5.12 lauantaina talvipinnaralli. Tietoa tapahtumasta myöhemmin.

Ukkosen Markku kaipaa vuoden 1991 faunistisia havaintoja. Jos tunnet piston sydämessäsi niin lähetäpä havainnot suoraan Markulle heti tämän lehden ilmestymisen jälkeen.

On myös aika palauttaa muuttohavainnot keväältä 1992. Höltän Harri kaipaa vastaavia havaintoja syksyltä 1991. Jos sinulla ei ole muuttokaavakkeita, soitele postitusvastaavallemme Meklinin Arville.